

نوشته‌های مازندران

اگر نرود تلاقی فتنین در ساری بشود.

عبدالعلی

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

□

جواب ظهیرالدوله به خط او زیر تلگراف
هو

جناب جلالت‌مآب عالی آقای خبیرالملک رئیس تلگرافخانه دام مجده.
انشاءالله کسالت حضرت والا رفع شده، جناب آقای لشکرنویس
باشی را مخلص و دعاگویم. آقا معتضد و فقیر فوق‌العاده از یاد کردن
جنابعالی شاکریم و همیشه منتظر.

صفاعلی

۲۱۵

تلگراف ظهیرالدوله به امیر تومان اسماعیل خان

از مشهدسر به ساری

به تاریخ ۲ حوت / صفر ۱۳۲۹

جناب مستطاب اجل اکرم آقای امیر تومان دام اقباله.

انشاءالله حال عالی خوب است. یکی دو فقره خبر رسیده که در
ساری بعضی به اسم گماشتگان جناب مستطاب عالی بعضی خورده
مالیات مطالبه و وصول می‌کنند. در رتبه رفاقت و دوستی مصلحت جناب

نامه شماره ۲۱۶

مستطاب عالی را در منع می‌بینم. در هر صورت دیگر بس است. «مراد ما
نصیحت بود و گفتیم» و دیگر مختارید.

صفاعلی

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۱۶

تلگراف سپهدار اعظم (محمودلی تنکابنی) به ظهیرالدوله

از طهران به مشهدسر

(نمره ۱۰ دولتی)

به تاریخ شب ۳ برج حوت، سنه ۱۳۲۹

خدمت حضرت مستطاب اجل اکرم آقای ظهیرالدوله حکمران کل
مازندران دام اقباله تعالی.

چون در عالم مرادی و مریدی و مقتضیات خلوص عقیدت می‌دانم
که می‌دانید جز خیر و صلاح حضرت مستطاب عالی عرض و اقدامی
نخواهد کرد، این است در مقام مزاحمت برمی‌آیم و امر مطاعه
والاحضرت اقدس آقای نایب‌السلطنه دامت رفعتهم و هیئت وزراء عظام را
به حضرت مستطاب عالی ابلاغ و خودم هم عقاید خود را عرض
می‌نمایم.

همانطوری که حضرت آقای امیر مکرم و حجج اسلام مازندران
تشرّف حاصل می‌نمایند عرایض ایشان را پذیرفته [با] تشریف‌فرمایی
ساری یا بارفروش به بنده و همه اهالی مازندران منت بگذارید. پس از
ورود هر نوع فرمایش باشد مستقیماً به خود بنده بفرمائید و هر نوع

موجبات پیشرفت کار را می دانید با کمال امتنان حاضر خواهم بود.

سپهبدار اعظم

(مهر: تلگرافخانه مشهدسر)

□

جواب ظهیرالدوله به خط اوزیر تلگراف

حضور مبارک حضرت مستطاب اجل اشرف معظم آقای سپهبدار اعظم دامت شوکتہ.

در عالم چاکری و خدمتگزاری و فرزندى استدعاى عاجزانه دارد که فقیر را بکلی از این خدمت معاف فرمائید. همانطور که در طهران عرض کردم این خدمت از فقیر برمی آید حالا عرض می کنم بر نمی آید. صلاح هم نیست دیگر فقیر در مازندران بمانم. یعنی با مقاصد مازندرانیها که نمی توانم همراه باشم. آنها هم همین که دیدند فقیر با مقاصدشان همراه نیستم قهراً با مقاصد فقیر همراه نخواهند بود. اگر بگویند همراه هستیم فقیر قبول نخواهم کرد. پس ابدأ باید این خدمت به کسی دیگر رجوع شود و فقیر فقط منتظر اجازه و احضارم و استدعا می کنم تلگرافاً به حضرت آقای امیر مکرم و آقایان حجج اسلام مازندران هم امر بفرمائید که مشهدسر تشریف بیاورند که به سر مبارک خودتان مازندران ماندن بکلی از عهده فقیر خارج است. الامرالعالی مطاع.

صناعلی

۲۱۷

تلگراف رمز ظهیرالدوله به وزارت داخله

ارغوزر پهلوان سید میر شمس میرت
بمقام منیع وزارت جلیله داخله و دوله

غور غانک لب بع وقل یلع مزا قرب بن ظبوا
ظلب غب انشا غ صج اس ز غ م ی ن غ ص غ غ ظ
ک رظ ط ص ح ش ی ک ا د غ ق غ غ غ م غ ز غ ی غ ی غ
ب ق ی غ م غ ل غ غ ب ل غ م غ اش ط ظ ل روک
ورب و غ م غ م ز غ م غ ی ک ا د غ ط ن ی
ز غ ق ط غ ق روح ص م ن ط ن ذ ش ی ک ا د غ ذر
غ غ ا ک ی ا ب د ا ن ش ا ط ن ب ذ غ ح ط ن ذ غ ش ج
ل غ غ ورن کن ظ روغ غ ط د کن غ ل غ غ
ظ غ ا ط ن ی زرد ب غ ش ح ی ک و غ ش ج ا ر د
ل غ غ غ غ د ش ی ک ط ی م ط ن ذ و ط غ و غ م
غ م ط غ م و ق ط ی ک د غ ز ی ش ی ک و ر ح ی ک ا د
ل ب ح و ص ظ ز ق ط ا ق ح ش ی و غ م غ ی ک

۱۳۲۹

شمس میرت

۲۱۸

تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان

از مشهدسر به طهران

(نمره ۳ دولتی)

به تاریخ شب ۳ حوت، سنه ۱۳۲۹

خدمت جناب اجل آقای آقا میرزا ابراهیم خان نماینده محترم دام مجده، فرمودند سه چهار روز در مشهدسر توقف کنم تا موکب والاحضرت اقدس دامت عظمته تشریف فرما شوند. امروز بیست و پنج روز است. کاش مرخص فرمایند شرفیاب شوم.

صفا علی

(مهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۱۹

تلگراف عبدالعلی خبیرالملک به ظهیرالدوله

از بارفروش به مشهدسر

به تاریخ ۳ حوت، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت اشرف آقا روحی فداه. ساری عجاله بی صداست. مفاد تلگراف طهران این است که باید جناب اجل امیر مکرم و حجج اسلام بیایند مشهدسر حضرت آقا را با کمال احترام به بارفروش برای حکومت بیاورند. امیر تومان هم برود به

حکومت سوادکوه. حضرات نارنج باغ هم متفرق شوند. فردا گویا حرکت به مشهدسر بکنند.

عبدالعلی

(مهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۲۰

تلگراف اشجع الملک به ظهیرالدوله

از ساری به مشهدسر

(جواب نمره ۲ دولتی)

به تاریخ ۴ حوت، سنه ۱۳۲۹

مقام منبع حضرت مستطاب اجل اشرف اقدس آقا روحی فداه. چند طنغرا برات حواله بارفروش [و] توابع که اغلب از وجه بروات مزبوره را خود نایب غلامعلی خان از محل وصول نموده و بعضی هم در محل باقی بود جناب امیر تومان این چند طنغرا برات را از او گرفته و فرستاده مطالبه کنند. جزئی هم از بابت میرابی هذه السنه رود تیجن گرفته. بعد از زیارت تلگراف مبارک هیچوجه مداخله ندارند. چنانچه آدم خود را که در ساله رود کلا و جاهای دیگر بود خواستند چاکر هیچوقت دخیل در امر ننموده و اطلاع هم نداشتم که مانع شود. خانزادی چاکر در آستان مبارک ولینعمتی حضرت اقدس روحی فداه جای اشتباه نیست. بعد از خداوند ملجأ و پناهی جز آستان مبارک ندارد و امیدوارم از این به بعد نگذارم دیناری از بابت مالیات مداخله کنند، تا ممکن است جلوگیری می شود. اگر پذیرفته نشود فوری اطلاع و عرض

خواهد شد.

اشجع الملك

(مهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۲۱

تلگراف اسمعیل خان امیر تومان به ظهیرالدوله

از ساری به مشهدسر

(جواب نمره ۱ دولتی)

بتاریخ ۴ حوت، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت مستطاب اشرف آقای ظهیرالدوله دامت شوکته.
از بابت مالیات تلگراف فرموده بودید بنده سپرده‌ام که کسی مطالبه
نکند. اگر از بابت کم و کسر بروات صادره پیش چیزی مطالبه شده باشد
ممکن است. در هر صورت قدغن می‌شود بعدها مطالبه نکنند.

اسمعیل

(مهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۲۲

نامه ابوالقاسم سعیدحضور علی آبادی به ظهیرالدوله

۵ حوت (به توسط پست رسید)^۵

خط ظهیرالدوله

حضور مقدس حضرت اشرف اعظم آقای ظهیرالدوله روحی فداه.
شش روز است به علی آباد وارد شده‌ام. از طرف قرین الشرف خود و
ایلیم هر خدمتی امر و مقرر شود اطاعت فوری خواهد شد.

غلام ابوالقاسم علی آبادی

(سعیدحضور)

(مهر: ابوالقاسم)

۲۲۳

تلگراف اعیان اشرف به ظهیرالدوله

از اشرف به مشهدسر

(حضور)

به تاریخ ۵ حوت، سنه ۱۳۲۹

مقام منبع حضرت اقدس آقای ظهیرالدوله روحی فداه.

خاطر مبارک مسبوق است که تشکیل اردوی نارنج باغ اولاً برای این
بود که خاطر مبارک اولیای دولت مسبوق باشد که چاکران در این زمان
دست از وظیفه خدمتگزاری برنداشته و تمرّد از حکم دولت نداشته‌ایم.
ثانیاً استعفای حضرت اقدس و تشریف‌فرمائی به مشهدسر اسباب هیجان
چاکران مخصوص شده به وجود مقدس حضرت آقا از مال گذشته، تا
جان در بدن داریم به آنچه معروض داشته‌ایم حاضریم.

دو سه تلگراف از حضرت اقدس آقای سپهدار اعظم روحی فداه
زیارت شد. دستخط فرمودند حضرت اشرف آقا به ساری تشریف فرما
می‌شوند و هر قسم دستورالعمل فرمودند اطاعت نمایند. تلگراف مفصل

هم در حرکت اسمعیل خان از ساری از والاحضرت نایب‌السلطنه و حضرت معظم و وزارت جلیله جنگ شرف صدور یافته. ولی آنچه خبر می‌رسد اسمعیل خان همه روزه به جمع‌آوری زغالیها برای استعداد و ربودن سکنه به همراهی چند نفری که خاطر مبارک مسبوق است مشغولند و ابدأ به خیال حرکت و اطاعت و حکم حاضر نیستند.

دیروز هم بندگان اجل آقای امیر مکرم تلگرافی فرمودند به رؤسا و امراء اردو که چون از طرف حضرت سپهدار امر شده است که من حضرت آقا را حرکت داده و بروم در امر حکومتشان مستقل نمایم شما جمعیت اردو را متفرق نمائید. صریحاً عرض می‌کنم اهل اردو ابدأ تا دقیقه‌ای که حضرت آقا تشریف‌فرمای ساری نشوند متفرق نخواهند شد و اگر خدای نخواستہ حضرت اقدس قبل از تشریف‌فرمائی به ساری به بارفروش تشریف‌فرما شوند اردو به حال خود باقی است که هیچ اسباب یأس عموم خواهد شد. استدعا چنین است که از کناره به طرف ساری تشریف‌فرما شده چاکران هم در صورتی که رأی مبارک باشد و اسمعیل خان از ساری خارج نشده باشد در بین راه جزو ملت زمین به التزام رکاب افتخار نمایند. سوار یعنی امر است محال. الساعه از ساری خبر صریح دادند که اسمعیل خان با جمعیت خویش شیپور کشید به طرف سورک که یک فرسنگی اردو است حرکت نموده. آقای امیر مکرم خوب رعایت اهل ولایتی منظور فرمودند. از این طرف به ما می‌فرمایند که شما متفرق شوید، از آن طرف به آنها دستورالعمل دعوا و حرکت می‌دهند. به فضل خدا و اقبال حضرت آقا حالا که آنها مقدم شده‌اند مراتب به عرض خواهد رسید. به هر حال دستورالعمل فوری بفرمائید که وقت نهایت تنگ است.

سالار مکرم - مقتدرالسلطان - اشرف‌الملک - هژیر خاقان - مصباح نظام - صارم نظام -

اعتماد نظام - اسمعیل خان سرتیپ - محمد خان سرتیپ - سورتچی - اسمعیل خان سرتیپ عمرانلو - گل محمد خان - طهماسب خان ایل کلباد
(مهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۲۴

تلگراف حبیب‌الله به ظهیرالدوله

از ساری به مشهدسر

(نمره ۴)

به تاریخ ۱۳۲۹۵

مقام منبع حضرت اقدس آقا روحی فداه.

برای قتل دکتر عزیز در اشرف و چاپیدن ایلیخی چیها و حبس باقر صاحب جمع در نارنج باغ جناب امیر تومان و اعظام‌الملک خواستند با استعداد طرف نارنج باغ بروند. فدوی هرچه مانع شدم ممنوع نشده‌اند. ناچاراً از حضرتین آقا شیخ غلامعلی و آقا شیخ داود درخواست نموده ایشان را با نواب غلامحسین میرزا و سایرین فرستادم هر شکل شود مانع شده نگذاشتند برود.

امروز جمعه سه چهار ساعت به غروب مانده بی اطلاع غفلتاً با اعظام‌الملک و استعداد نارنج باغ حرکت نموده امشب را سمسکنده هستند. محض استحضار خاطر مبارک عرض نمود و طوری بی اطلاع حرکت نمودند که ابدأ ملتفت نشدم.

حبیب‌الله

(مهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۲۵

تلگراف مقتدرالسلطان و هژبر خاقان و اشرف‌الملک به ظهیرالدوله

از اشرف به مشهدسر

به تاریخ ۲ نیم از شب ۶ حوت ۱۳۲۹

مقام منبع حضرت آقا روحی فداه.

دستخط مبارک نرسید. حضرات متمرّدین امشب یک فرسخی اردو هستند. مختصر دستورالعمل فوری واجب که وقت گذشته. اگر ما منتظر دستورالعمل باشیم آنها اقدام به جنگ می‌نمایند. السّاعه مجبور به مراجعت اردو. تکلیف فوری. در صورت وقوع جنگ مسئولیت برای اهل اردو نباشد.

مقتدرالسلطان - هژبر خاقان - اشرف‌الملک

(مهر: تلگرافخانه مشهدسر)

جواب امشب مرحمت فرمائید که برای جواب اذیت می‌کنند.

□

جواب ظهیرالدوله به خط اوزیر تلگراف

در صورت مبادرت به جنگ و نافرمانی، اوامر دولتی، حفظ جان و مدافعه لازم است. به طهران هم اطلاع بدهید.

صفاعلی

۲۲۶

سواد تلگراف ظهیرالدوله به خود به سپهدار اعظم

از مشهدسر به طهران

(دولتی)

به تاریخ ۹ حوت، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت مستطاب اجل اکرم اشرف معظم آقای سپهدار اعظم دامت شوکتہ.

نظر به اطاعت امر مبارک که چهار پنج روز هم در مشهدسر بماند الان تقریباً یک ماه است که منتظر احضار هستم و استدعا می‌کنم که مرخص فرمایند. صدق و صفا و مطیع اوامر مبارک بودن اهالی را هم که ملاحظه فرمودید. هیچ انتظاری ندارد جز آن که احضارم بفرمائید. مطالب زیاد است که باید حضوراً به عرض برساند. الامر الاشراف مطاع.

صفاعلی

(مهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۲۷

سواد تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان

از مشهدسر به طهران

(دولتی)

به تاریخ ۱۰ حوت، سنه ۱۳۲۹

به توسط جناب اجل آقای آقا میرزا ابراهیم خان نماینده محترم دام مجده به مقام منیع وزارت جلیله داخله دامت شوکته. امر فرمودید چند روزی در مشهدسر بمانم. الان تقریباً چهل روز است اینجا منتظر احضارم. استدعا می‌کنم مرخص و احضارم فرمائید.

صفا علی

(مهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۲۸

تلگراف وزارت داخله به تلگرافخانه ساری

از طهران به ساری

(نمره ۱۰)

به تاریخ ۱۰ حوت، سنه ۱۳۲۹

رئیس تلگرافخانه ساری.

مفاد این تلگراف صادره را فوراً به تمام اهالی اعلام کنید که اگر به غیر از حواله و بروات دولتی دیناری از بابت مالیات خود به کسی بدهند دولت مالیات خود را دوباره تمام و کمال دریافت خواهد داشت. حالا اگر میل دارند دو دفعه مالیات بدهند مختار هستند. ۲۶ صفر، نمره ۱۲۸۴۴

وزارت داخله

(مهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۲۹

تلگراف وزارت داخله به حکام ایالات و ولایات

از طهران به ولایات

(نمره ۴۵۲ دولتی)

به تاریخ شب ۱۳ حوت، سنه ۱۳۲۹

به حکام ایالات، ولایات مخابره می‌شود.

قدغن نمایند اداره بلدی عایدی و مصرف خود را هر ماه با کمال دقت نوشته و به توسط حکومت ولایات به وزارت داخله بفرستند. از اداره انتخابات. نمره ۳۶۲۵۸

وزارت داخله

(مهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۳۰

تلگراف وزارت داخله به ایالات

از طهران به ولایات

(نمره ۵۶۵ دولتی)

به تاریخ شب ۱۳ حوت، سنه ۱۳۲۹

به ایالات و حکام و مأمورین دولتی و انجمنها

برحسب تقاضای وزارت جلیله مالیه اکیداً اخطار می‌شود که از این تاریخ علاوه بر مأخذ حوالجات و اجاره‌نامه‌های صادره از وزارت مالیه،

نوشته‌های مازندران

دیناری از پیشکاران مطالبه نمایند که تولید اشکال و محلّ اعتراض واقع نشوند. اداره محاسبات. نمره ۹۴

وزارت داخله

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۳۱

تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان

از مشهدسر به طهران

(دولتی)

به تاریخ ۱۳ حوت، سنه ۱۳۲۹

خدمت جناب اجل آقای آقامیرزا ابراهیم خان نماینده محترم دام مجده‌العالی.

سه تلگراف فقیر را جواب مرحمت نفرموده‌اید. استدعا می‌کنم جداً بفرمائید احضارم کنند. مشهدسر بیشتر از سه روز گنجایش توقف ندارد. فرمودند چهار پنج روز بمانم و بعد احضارم فرمایند. الان بیشتر از چهل روز است و نمی‌دانم چرا.

صفا علی

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۳۲

تلگراف ظهیرالدوله به سپهدار اعظم (محمودلی تنکابنی)

نامه شماره ۲۳۳

از مشهدسر به طهران

(دولتی)

حضور مبارک حضرت مستطاب اجل اکرم اشرف معظم آقای سپهدار اعظم دامت شوکتہ.

فقیرانه التماس می‌کنم که مرخص و احضارم فرمائید.

صفا علی

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۳۳

تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله

از بارفروش به مشهدسر

به تاریخ ۱۳ حوت، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت مستطاب اشرف آقاروحی فداه.

این بنده و حضرت والا و آقای لشکرنویسباشی پس از عرض چاکری مستدعی هستیم از سلامت مزاج مبارک سرورمان فرمایند. اخبار تازه این است: از قرار معلوم ریاست وزراء با حضرت اشرف سپهدار اعظم شده است به انضمام وزارت جنگ. ولی تلگراف رسمی هنوز نیامده است. احتمال دارد تا امروز و یا فردا برسد و حضرات نارنج باغیها هم یک جزئی اقدامی کرده و استماعیل خان هم عقب نشسته است. محض اطلاع عرض شد.

عبدالعلی

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

[۲۴۵]

[۲۴۴]

□

جواب ظهیرالدوله به خط او زیر تلگراف
هو

جناب جلالت‌مآب عالی آقای خبیرالملک رئیس تلگرافخانه دام مجده
قربان شما و حضرت والا و آقای لشکرنویس باشی که از حال فقیر
جویا شده‌اید. شکر. خیلی خوش و خوب هستیم. هر وقت ریاست
وزراء صحیحاً با حضرت سپهدار شد خواهش می‌کنیم که فوری اطلاع
بدهید که تبریک عرض شود، و همچنین اخبار دیگر هر وقت رسید اطلاع
بدهید. البته بر حسب تکلیف به طهران هم راپورت می‌دهید. غفلت
نفرمائید.

صفاعلی

۳۳۴

تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله

از طهران به مشهدسر

(نمره ۹۹ دولتی)

به تاریخ ۱۴ حوت، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت آقاروحی فداه.

غیر از مرقوماتی که چهارم صفر تاریخ داشته دیگر چیزی از طرف
آقای معتضد السلطان زیارت نشده. امیدوارم بعد از تشکیل این کابینه و
حسن نیات این ذوات محترم که بر همه کس معلوم است رفع تمام

اشکالات بشود و موجبات آسایش عموم و رضایت خاطر عالی حاصل
آید و منتظر است که هر امری و فرمایشی راجع به اصلاحات آنجا باشد
به صدور دستخط مبارک سرافرازم فرمایند تا اقدام فوری بشود.

ندوی ابراهیم

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۳۵

تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله

از بارفروش به مشهدسر

(نمره ۶۱ دولتی)

به تاریخ ۱۴ حوت، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت آقاروحی فداه.

چهار ساعت به غروب در تلگرافخانه تشریف فرما شده. وزارت
جليله داخله حضوری دارند.

ندوی عبدالعلی

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

بخش پنجم

تلگرافهای مربوط به تشکیل

دولت سپهدار اعظم

و

دنباله دوران اقامت ظهیرالدوله

در مشهدسر

www.tabarestan.info
تبرستان

تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله

از طهران به مشهدسر

(نمره ۹۷ دولتی)

به تاریخ شب ۱۴ حوت، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت آقا روحی فداه.

اگر تاکنون در تقدیم جواب تأخیر شده هیئت وزراء تشکیل نشده بود. خدا را شکر به مبارکی تشکیل شد. حضرت رئیس الوزراء آقای سپهدار اعظم و آقای مستشارالوزاره^۱ رئیس داخله دامت شوکتها مایلند دعوت مازندرانها در عودت قبول فرمایند و همان طور که نیت عالی توجه اصلاحات آنجا بود حالا هم نیت را تغییر ندهند و از نادانی بعضی خاطر ملول ندارند. فدوی هم نظر به صلاحی چند این عقیده را تصویب می‌کنم و مستدعیم جهاتی که اسباب تنفر طبع مبارک بوده اشاره فرمائید که اگر اقدامی از این طرف لازم باشد انجام شود.

نکته اینجاست که اگر حضرت آقا مراجعت فرمایند کار مازندران مشکل و تکلیف دولت طور دیگر خواهد شد و عقلاً نباید راضی شوند.

۱. اشتباه است و منظور صادق مستشارالدوله است که وزیر داخله شده بود.

این است که استدعا می‌کنم زحمت و رنجش که بر خاطر مبارک وارد می‌شود در برابر استقرار آرامش سهل انگاشته خاطر اولیای دولت را از این رهگذر قرین امتنان و آسایش فرمایند. فدوی ابراهیم
(مُهر: تلگرافخانه شهدسر)

۲۳۷

تلگراف جواب ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان*

جواب

خدمت جناب اجل آقای آقا میرزا ابراهیم خان نماینده محترم دام مجده از تشکیل هیئت وزراء متشکر و امیدوار شدم که مولی امور را اصلاح فرماید. مرقوم داشته‌اید همانطور که اصلاح امور اینجا را نیت داشتم تغییر نیت ندهم. آن وقت که گفته بودم چند گمان داشتم، که بکلی برعکس دیدم.

اولاً اطمینان من به برادری و راستی جناب آقای امیرمکرم بود که «خود غلط بود آنچه می‌پنداشتم». ثانیاً امیرتومان را مرد عاقلی می‌دانستم و بکلی دیوانه است. ثالثاً خیال می‌کردم که علماء بارفروش همانها هستند که سابق بودند. رابعاً خیال می‌کردم انجمن ساری برقرار و اقللاً دارای فعالیت قوی است.

اما جناب آقای امیرمکرم توی آن خیالات فقیر داخل که نیست که هیچ، خودشان هم نمی‌دانند چه می‌گویند و چه می‌خواهند و می‌خواهند

* به خط ظهیرالدوله است.

چه باشند.

اما امیرتومان به اندازه‌ای دیوانه است که تا جناب آقای امیرمکرم به او فرمودند که برو به ساری رفت و مشغول گرفتن مالیات و جنگ با اهالی شد.

اما علماء بارفروش چند نفر «تازه چرخ» داخلشان شده‌اند که قدیمیها را همه ضایع کرده‌اند، و وقت هم مقتضی نیست که معامله بیشتر با آنها بشود.

اما انجمن مرکب از چند نفر است که خودشان غالباً با کمال بی‌قصدی جزو این صحبت‌های بی‌پرویا هستند و ریششان دست هرکس باشد طرفدار آن هستند.

یک چیزی شبهه است و آن این است که اولیاء امور خیال می‌فرمایند که اصلاح و گوشمالی دو سه نفر سرکش مازندرانی اشکالی دارد. خیر هیچ اشکالی ندارد. منتهی چون اسباب دیگر لازم دارد و فقیر مرد اعمال اسباب دیگر نیستم این است که عرض می‌کنم از فقیر بر نمی‌آید، و لابد کس دیگر باید بیاید.

مرقوم می‌فرمائید که اصرار آقایان را قبول کنم و بمانم. این مطلب را هم به اولیاء امور شبهه کرده‌اند. بعضی در بارفروش کنکاش می‌کنند که فلان‌کس را باید ترسانند که از مشهدسر برود، که تا نرود اردوی نارنج‌باغ که بر ضد اسمعیل خان امیرتومان است و با کمال قوت برای همه‌طور اطاعت او امر اولیاء دولت حاضرند و متفرق نمی‌شوند. پس باید فلانی زودتر برود و آنها متفرق شوند که هیچ مانعی برای پیشرفت خیال ما نباشد و با پنجاه شصت، منتها صد نفر، سوار هرکاری بخواهیم بکنیم و مرکز هم خیال کند که لامحاله دو سه هزار سوار داریم.

این بود عرایض بنده که سؤال فرموده‌اید و چون داخل کار هستم ابداً

صلاح حال ملت و دولت مشروطه را در بودن خود به مازندران نمی‌بینم و گمان می‌کنم که اگر رأی مبارک حضرت اشرف آقای رئیس‌الوزراء سپهدار اعظم مد شوکته تصویب فرماید حکومت مازندران را به جناب آقای ساعدالدوله و ریاست قشون را به جناب آقای امیراسعد واگذار فرمایند و خیلی خوب باشد. یا هرطور دیگر که صلاح باشد.

در هر صورت به دلایلی که بغضیش همینهاست بعضی را حضوراً باید عرض کنم، جداً استدعا می‌کنم فقیر را معاف و بزودی احضار فرمایند.

صناعلی

۲۳۸

تلگراف از تلگرافخانه بارفروش

به تاریخ ۱۵ حوت، سنه ۱۳۲۹

تلگرافخانه مشهدسر الان بفرستید خدمت حضرت آقا. در ساعت چهار از دسته گذشته تلگرافخانه حاضر شوند که طهران وزارت داخله حضوراً خواسته‌اند.

تلگرافخانه بارفروش
(شهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۳۹

تلگراف اقتدارالدوله به ظهیرالدوله

از طهران به مشهدسر

(حضوری)

به تاریخ ۱۵ حوت، سنه ۱۳۲۹

خدمت باسعادت حضرت مستطاب اجل امجد اکرم افخم آقای ظهیرالدوله حکمران مازندران دامت شوکته.

برحسب امری که از مقام منبع حضرت مستطاب اشرف آقای سپهدار اعظم رئیس‌الوزراء دامت شوکته صادر شده الان در تلگرافخانه برای استماع فرمایشات حضرتعالی حاضر شده و این مسئله را برای خود بهترین سعادت می‌دانم و جناب مستطاب اجل آقا میرزا ابراهیم خان نماینده محترم مجلس مقدس نیز تلگرافخانه تشریف دارند. مطالبی که در نظر است با حضور معزی‌الیه معروض خواهد افتاد.

عجالتاً فقیرانه اظهار ارادت نموده و استدعا می‌نمایم با اطلاع و احاطه کاملی که با اوضاع آن صفحات و اخلاق اهالی آنجا برای حضرتعالی حاصل است طریق تسویه و اصلاح مهمات آنجا را بفرمائید و نواقصی که در نظر است چیست، تا اولیای امور به تکمیل نواقص پرداخته و وسایل آنجا به کار را از هر حیث تهیه نمایند و حضرتعالی به سلامتی و با قدرت تامه به طرف ساری حرکت بفرمائید و چنانچه در تلگراف رمز خودتان اشاره فرموده بودید توجه و اقدامی که لازم است از مقام منبع ریاست وزراء به عمل آید، چیست. توضیح بفرمائید تا به عرض رسانیده از آن قرار اقدام به عمل آید.

آقای اسمعیل خان امیر تومان نیز تلگراف کرده بود که با جمعی برای معاونت حضرتعالی آمده‌اند و حضرت آقا راضی نشده‌اید. تفصیل این فقره را نیز توضیحاً مرقوم بفرمائید. امروزه مقتضی چنین است که با

مقامات دولتخواهی و حسن نیت هرچه زودتر در اصلاح اوضاع حاضره اقدام و اهتمام بفرمائید.
استدعا می‌کنم نکات کار را بطور واضح اعلام بفرمائید تا اقدامی که از مرکز لازم است به عمل آید. جناب اجل آقای آقا میرزا ابراهیم خان هم عرض می‌کنند جواب حضرت آقا را دیروز مختصری عرض کرده بودم البته از ملاحظه محترم گذشته است.

اقتدارالدوله

(مُهر: تلگرافخانه شهدسر)

۲۴۰

جواب حضوری ظهیرالدوله به اقتدارالدوله

از مشهدسر به طهران

(جواب حضوری)

به تاریخ ۱۵ حوت، سنه ۱۳۲۹

خدمت جناب مستطاب اجل اکرم عالی آقای اقتدارالدوله معاون وزارت جلیله داخله دام اقباله و آقای آقا میرزا ابراهیم خان سلام و صفا عرض و تقدیم کرده اظهار تشکر از درویش‌نوازی و یادآوری می‌نماید. دیروز در جواب جناب آقای آقا میرزا ابراهیم خان مفصلاً جواب سؤالاتی را که فرموده‌اید عرض کرده‌ام شاید نرسیده است. بفرمائید تا تکراراً عرض کنم. فرموده‌اید امیر تومان گفته است با اجماع به مشهدسر آمدند دروغ گفته است. دو روز بعد از آمدن فقیر به مشهدسر جنابان علامه و سیف‌الاسلام آمدند. دو سه شبی ماندند، یکی دو

مجلس با هم خوش بودیم و کنار دریا گردش کردیم و رفتند. تقریباً یک ماه بعد آقای امیر مکرم تنها تشریف آوردند. سه شب ماند و یک مجلس ملاقات کردیم و رفت. جناب امیر دیوان که دو روز بعد از آمدن فقیر آمده و شب و روز با هم هستیم و الان هم در تلگرافخانه با همیم و می‌خواست علیحده سلام عرض کند، مانع شدم. و اعتمادالوزاره رئیس مالیه هم که با خان امیر آمده هنوز هست. هم با فقیر لطف دارد و هم به احتیاط آن که مبادا یخه‌اش را بگیرند حواله‌ای، چیزی مجبوراً بدهد. غرض آمدن و نیامدن نبود. سؤال فرمودید و جواب عرض کردم. تمام مطالب همان است که دیروز عرض شده و اگر نرسیده بفرمائید دوباره عرض کنم.

صناعلی

(مُهر: تلگرافخانه شهدسر)

۲۴۱

تلگراف حضوری اقتدارالدوله به ظهیرالدوله

از طهران به مشهدسر

(حضوری)

به تاریخ ۱۵ حوت، سنه ۱۳۲۹

چون مراتب ارادت و چاکری و صمیمیت خود را در مقام محترم حضرت عالی به حد کمال می‌دانم و بهترین شاهد آن حسیات قلبی خود حضرت عالی است و این مطلبی که معروض خواهم داشت علی‌الظاهر هریک نوع سوء ادب است. ولی چنانکه تصدیق خواهند نمود و نزد اهل دل ادب حقیقی معنوی و روحانی است و ناچار مافی‌الضمیر خود را که از

روی کمال ارادت است عرض می‌نمایم.

اوقاتی که در طهران تشریف داشتید به تمام نکات و دقائق کار مستحضر بوده‌اید. می‌دیدید اقدام در اصلاح یک امر جزئی چه محذوراتی پیش می‌آورد. با همه این احاطه و اطلاع به استظهار عالم معنویت و تجرد و حسن نیت بدون هیچ اسباب و مقدمه مصمم تشریف‌فرمائی مازندران و اصلاح امور آنجا شده و فقط مطمئن بوده‌اید که حقیقت و معنویت و بیطرفی از مزایای صفات پسندیده حضرت تعالی است و به تقویت این امر مهم فوقیتی حاصل خواهید فرمود. حالا اگر خدای نکرده تردید رأی برای حضرت تعالی حاصل شده باشد منافی با تمام آن مقامات است. و در عالم تجرد و معنویت نمایش خوبی نخواهد داشت و قطع دارم به اندک توجه حسن نیت حضرت تعالی تمام کار را اصلاح خواهد کرد. و از این عرایض گستاخانه خود استدعای عفو و غفرت می‌نمایم. اسمعیل خان امیر تومان تلگرافی کرده و نوشته است بعضی مطالب دارم. نظریات حضرت تعالی چیست و چه جواب باید به ایشان داد. مرقوم بفرمائید تا از آن قرار جواب داده شود.

اقتدارالدوله

(مهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۴۲

تلگراف حضوری آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله

از طهران به مشهدسر

(جواب ۱۰ حضوری دولتی)

به تاریخ ۱۵ حوت، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت آقا روحی فداه.

چهارمین تلگراف مبارک زیارت و بی‌اندازه موجب اضطراب فدوی گردیده که تا درین درجه کراحت خاطر مبارک از چه راه است. در صورتی که ترتیب حالیه مازندران که از طهران حرکت فرمودید مراتب بهتر و مساعدتر است و اهالی برای امتثال اوامر و فرمایشات آن حضرت مطیع و حاضرند و بدون ملاحظه جسارت کرده باشم عودت حضرت آقا روحی فداه از مازندران قبل از آن که امور آنجا به توجه عالی مرتب و منظم شده باشد به فدوی مخصوصاً خیلی برخواهد خورد، و هیچ‌طور تحمل بعضی حرفها نمی‌توانم نمود و یقین دارم با آن نیت عالی و اوضاع حاضره مازندران اگر توجهی فرمایند هیچ مشکلی در پیش نخواهد بود.

بندگان حضرت اشرف آقای رئیس‌الوزراء می‌فرمایند هرطور اقداماتی که از مرکز لازم بدانید و اشاره فرمائید فوراً انجام می‌شود و چاره نیست جز آنکه حاصل امور آنجا به دست آن حضرت و به آن نیت نوع‌پرور، خیرخواه بشود و راضی نشوند که دولت اعراض آن حضرت را حمل بر تمرد و نافرمانی اهالی نموده به اقدامات دیگر مجبور شود. دیگر نمی‌دانم رأی مبارک چه اقتضا نمود. فدوی،

ابراهیم

(مهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۴۳

تلگراف اقتدارالدوله و آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله

از طهران به مشهدسر

(حضورى)

به تاریخ ۱۵ حوت، سنه ۱۳۲۹

تلگراف دیروز را الان در تلگرافخانه زیارت نمودم و موجب کمال تأسف گردیده نمی دانم از تلگراف حضرت رئیس الوزراء با اسمعیل خان و سایر آقایان مازندران خاطر مبارک مستحضر شده است یا خیر. فدوی که انتظار دارم اثر خوبی بخشیده خاطر مبارک از خیلی جهات آسوده نماید. خاصه اینکه اردوی استرabad هم برای تصفیة مازندران دیروز حرکت کرده و آنچه که میل مبارک بود به دست دیگر جای خود خواهد داشت. به شرط اینکه «دیگ» بخشایش نیاید به جوش» و بعد از این همه مخالفت‌های صریح عفو و اغماض فرمایند. امروز اولیاء امور صلاح در توقف آقا می دانند و اصلاحات را هم به وسایل لازمه مقرر فرموده‌اند و به بعضی ملاحظات شاید آن پیشنهاد که در باب مازندران فرموده‌اند صلح ندانند. به هر صورت فرمایشات را بعضی حضور مبارک حضرت اشرف رسانیده جواب را به عرض خواهد رسانید و عجالتاً چون مطالبی دیگر هست و بندگان آقای اقتدارالدوله دام اقباله در وزارت اخله کار دارند با اجازه حضرتعالی مرخص می شویم. جواب مطالب آقای احتشام را هم انتظار دارم. خدمت آقایان محترم آقای امیر دیوان و آقای معتضدالسلطان سلام تقدیم.

اقتدارالدوله - ابراهیم

(شهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۴۴

تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان

از مشهدسر به طهران

(حضورى)

به تاریخ ۱۵ حوت، سنه ۱۳۲۹

خدمت جناب اجل عالی آقای آقا میرزا ابراهیم خان دام اقباله. تمام مطالب همان بود که دیروز عرض شده است و دولت باید اقدامات لازمه را به دست غیرفقیر اقدام فرماید. کار بنده نیست. می فرمائید مبدا دولت اعراض فقیر را حمل بر تمرّد و نافرمانی اهالی نموده به اقدامات دیگر مجبور شود، عرض می کنم اعراض نیست و چند نفر متمرد و نافرمان هم هستند که باید حکماً علاج کرد. بیشتر از این هم اگر بخواهم عرض بکنم اولیاء امور را اغفال کرده‌ام و خیانت است و آن هم کار فقیر نیست.

صناعلی

(شهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۴۵

تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله

از بارفروش به مشهدسر

به تاریخ شب ۱۸ حوت، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت اشرف آقا روحی فداه.

حسب الامر حضرت سپهدار اعظم، سرکار حاجی حبیب‌الله میرزا^۱ رفته‌اند امیر تومان را عودت بدهند. گویا شاهزاده غلامحسین میرزا و بعضی از آقایان هم رفته‌اند. ظفرالسلطنه و اردو هم امروز از بندر جز حرکت کرده برای لیوان. خیلی به تأنی سیر می‌کنند. محض استحضار خاطر مبارک عرض و تحصیل مزدهٔ صحت وجود مبارک جسارت کرد.

عبداللهی

(مُهر: تلگرافخانهٔ مشهدسر)

۲۴۶

تلگراف اشجع‌الملک به امیر دیوان و اعتمادالوزاره

از ساری به مشهدسر

(جواب)

به تاریخ ۱۹ حوت، سنهٔ ۱۳۲۹

جناب آقای امیر دیوان و جناب اعتمادالوزاره.

با حجتین اسلام در سورک هر قدر اصرار نمودیم که امیر تومان مراجعت بکنند قبول نفرمودند. گفتند تا حضرات متفرّق نشوند من تکلیف در حرکت ندارم. دیروز را طرف نارنج باغ حرکت کرده حضرت والا ظفرالسلطنه دیروز وارد اشرف و امروز طرف نارنج باغ حرکت کردند. از قرار مذکور دیروز اردوی نارنج باغ با امیر تومان جنگ کردند و نخست

۱. اشجع‌الملک.

رستم را امیر تومان گرفته، مقتول معلوم نیست. مراتب را با عرض چاکری به عرض حضور حضرت آقای ظهیرالدوله روحی فداه برسانید. هر نوع فرمایش باشد در چاکری حاضریم.

حبیب‌الله

(مُهر: تلگرافخانهٔ مشهدسر)

۲۴۷

سواد تلگراف سپهدار اعظم (محمودولی تنکابنی) به علامه*

۱۹ حوت ۱۳۲۹

خدمت جناب مستطاب حجة الاسلام آقای علامه سلمه‌الله تعالی. از این تلگرافات و محبت‌های بزرگان ...^۱ در تعجب هستم که آقای اسمعیل خان امیر تومان به ساری برای نظم رفته بودند و امرای آنجا توهم کرده در نقطه‌ای جمع و مشغول دفاع شدند. از وقتی که خبر حرکت حضرت آقای ظهیرالدوله به مشهدسر را حضرت امیر مکرم داده‌اند بنده خدمتشان در اهل ملکی (?) گفتم شما امنیّت را حفظ کنید تا ما او را راضی به مراجعت بدهیم. دیگر نگفته بودم که آقای امیر تومان با دوستان سوار به ساری بروند، مالیات بگیرند، مواجب سوار بدهند. مازندران که طاقت این تحمیلات را ندارد. اگر شما مازندرانها تحمل دارید و از عهده برمی‌آئید خیلی خوب است. بنده چه حرفی دارم. میل دارید از طهران هم یک دسته قشون بفرستم مخارج آن را بدهید.

* تلگرافی است از سپهدار اعظم به علامه. علامه سواد آن را برای اظهار نظر ظهیرالدوله فرستاده بوده است. ۱. دو سه کلمه در عکس از میان رفته است.

به هر حال تا به حال بنده شخصاً مایل به مراجعت حضرت آقای ظهیرالدوله بودم، حالاً که میل مراجعه ندارند لابد حاکم دیگری با استعداد می‌آید. ولی حالاً حضرتعالی با هر چند نفری از علماء عظام حرکت کرده به ساری رفته یقین تا ورود حضرتعالی حضرت والا شاهزاده ظفرالسلطنه وارد شده‌اند. البته اسمعیل خان امیر تومان را رجعت داده برونند فوری به سوادکوه و اردوی نارنج باغ را متفرق و به اتفاق حضرت والا قرار آسودگی مردم را داده، تلگرافاً اطلاع بدهید.

چندین تلگراف نمودم به خرج امیر تومان نمی‌رود و نرفته است. خود دانند با عواقب امور. یقین است اگر دولت ایران قوت و قدرت دارد گوشمالی حرکات خودسرانه هرکس را که خودسری کند می‌دهد. لازم به تهدیدات تلگرافی نخواهد داشت. به تاریخ نوزدهم حوت ۱۳۲۹

سپهدار اعظم

سواد مطابق اصل است

اگر حضرت اشرف آقا مدّ ظلّه رائی دارند محرمانه به دعاگو ابلاغ فرمایند. والسلام.

۲۴۸

۱۰ ربیع‌الاول ۱۳۲۹

امروز مجلس امیر مکرم، آقایان و امیر مکرم تصویب کردند که امشب بیایند آقا را بگیرند و عصری هم شما حاجی مهدی سلطان با چند نفر از شهر خارج شد. و کلیه نمی‌دانم کجا رفت. محض اینکه خدا نکرده راست

[۲۶۴]

[باشد] ملتفت آقا باشید. از قرار خبر ساری به امیر مکرم دیروز ...^۱ از قرار خبر ساری به امیر مکرم جنگ و سه نفر از طرف سالار و یک نفر از طرف امیر تومان کشته و امروز ظفرالسلطنه هم جنگی سختی کرده و ...^۲ کشته شد.

یادداشت ظهیرالدوله زیر آن

شب ۱۰ ربیع‌الاول ۱۳۲۹. رئیس تلگرافخانه بارفروش می‌گوید.

۲۴۹

تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله

از بارفروش به مشهدسر

به تاریخ شب ۲۲ حوت، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت آقا روحی فداه.

از قرار معلوم قبل از ورود حضرت والا ظفرالسلطنه دو جنگ شده. چند نفر از طرف اسمعیل خان کشته و چند نفر زخمی و جمعی سوادکوهی فرار. بعد از ورود حضرت والا جنگ نشده گفتگوی اصلاح شده. جناب امیر مکرم تلگرافاً از حضرت والا ظفرالسلطنه خواهش رفتن با آقایان به ساری کرده بود برای اصلاح. جواب فرمودند آقایان ساری که کاری نکردند، چه ضرر دارد تشریف بیاورید. من طالب اتلاف نفوس نیستم. تشریف بیاورید. گویا در خیال رفتن باشند.

۱. یکی کلمه ناخوانا. ۲. دو کلمه ناخوانا.

[۲۶۵]

عبدالعلی

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۵۰

تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله

از طهران به مشهدسر

(نمره ۶۱ دولتی)

به تاریخ ۲۳ حوت، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت آقا روحی فداه.

تلگرافی را که به حضور مبارک حضرت اشرف آقای سپهدار اعظم دامت شوکتہ مخابره فرموده بودند زیارت نمودم. حضرت اشرف بی اندازه از پیشامد این وضع رنجیده و ملول بودند و می فرمایند حضرت آقا بهتر است باز چند روز دیگر به ناراحتی آنجا بسازند. در ظرف این هفته تکلیف وزارت داخله معین و دستورالعمل لازمه فرستاده می شود. فدوی هم تابع عقیده ایشانم. ولی از خدا می خواهم که قبل از اقدام از طرف طهران، مازندرانیه خودشان از نظر عاقبت اندیشی موجبات خوشنودی خاطر مبارک [زا] که خوشنودی اولیاء امور است، فراهم آورده.

فدوی ابراهیم

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۵۱

تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله

از بارفروش به مشهدسر

(جواب ۴ دولتی)

به تاریخ شب ۲۴ حوت، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت آقا روحنا فداه.

در منزل جناب لشکرنویس باشی دستخط مبارک زیارت، بحمدالله مزاجاً سلامت و دعاگوی وجود مبارک هستم. دیروز امیر تومان کاغذ نوشت که حضرت والا ظفرالسلطنه فرستاده من برای اصلاح آمدم. من گفتم مقاصد مازندرانیهها انجام کنید، حاضریم برای اصلاح. نوشت مقاصد چیست. من سه روز مهلت خواستم. حالا جنگ کنم یا اصلاح می کنید. امیر مکرم به آقایان گفتند چه باید کرد. آقایان اول صلاح به اصلاح ندیدند. بعد مهلت خواستند. امروز معلوم نشد چه رأی دادند. عجالاً طرفین در اردو ساکت هستند و خبری از جائی نشده. حضرت والا و جناب آقای لشکرنویس باشی به عرض چاکری جسارت دارند.

عبدالعلی

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۵۲

تلگراف اشجعالملک به ظهیرالدوله

از ساری به مشهدسر

(جواب ۳ دولتی)

به تاریخ ۲۴ حوت، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت مستطاب اجل اشرف آقای ظهیرالدوله مدّ
ظله‌العالی.

حضرت اشرف والا ظفرالسلطنه نارنج باغ تشریف دارند و امیر تومان
در تخت رستم و او مل گویا قرار داده‌اند تا دو سه روز دیگر اصلاح نمایند.
امروز خبر رسید دیروز جنگی کرده و از طرفین چند نفر تیر خورده‌اند.
صدق و کذب معلوم نیست.

حبیب‌الله

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۵۳

تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان

از مشهدسر به طهران

(دولتی) - بی تاریخ

خدمت جناب اجل آقای آقا میرزا ابراهیم خان نماینده محترم دام مجده.
استدعا می‌کنم امروز به هرطوری هست عجز و استدعا کنید فقیر را
احضار فرمایند. علتی در پیش است که اگر احضار فرمایند مجبورم که
بی اجازه حرکت کنم. خیلی منتظر جواب است.

صناعلی

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

| ۲۶۸ |

۲۵۴

تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله

از طهران به مشهدسر

(نمره ۲۵۲ دولتی)

به تاریخ ۲۵ حوت، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت آقا روحی فداه.

حالا که این طور میل مبارک متعلق به حرکت است اولیاء دولت هم
نمی‌خواهند سلب آزادی نموده باشند. از طرف وزارت داخله هم
تلگراف احضار مخابره می‌شود که به سلامت تشریف فرما شوند. فدوی.

ابراهیم

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۵۵

تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله

از بارفروش به مشهدسر

به تاریخ شب ۲۶ حوت، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت مستطاب اشرف آقا روحی فداه.

به موجب تلگرافاتی که از طهران رسید از اشرف بروند به نارنج باغ.
حضرت والا ظفرالسلطنه فرستادند برای امیر تومان که بروید ساری. من
هم می‌آیم ساری امور شما را اصلاح کرده بروید سوادکوه. والا آماده

| ۲۶۹ |

جنگ باشید. او هم قبول کرده امروز طرف ساری حرکت کرده. گویا بین راه است، فردا به ساری می‌رود. حضرت والا هم فردا حرکت می‌کند طرف ساری. اشرف این‌طور خبر داده. محض استحضار خاطر مبارک عرض کردم.

عبدالعلی

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۵۶

تلگراف وزارت داخله به ظهیرالدوله

از طهران به مشهدسر

(نمره ۶۱۱ دولتی)

به تاریخ شب ۲۸ حوت، سنه ۱۳۲۹

آقای ظهیرالدوله.

چون دلایلی که برای معافی خودتان از امر مازندران اقامه و اظهار فرموده‌اید همه صحیح و غیرقابل ردّ و انکار است بیش از این نمی‌توان زحمت کارهای آنجا را راجع به حضرت عالی داشت. انشاءالله از ملاقات شریف مخلص را عاجلاً مسرور خواهید داشت. شهر ربیع‌الاول، نمره ۱۳۱۶۹

وزارت داخله

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

۲۵۷

تلگراف خیبرالملک به ظهیرالدوله

از بارفروش به مشهدسر

به تاریخ ۲۸ حوت، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت مستطاب اشرف آقا روحی فداه.

با کمال تأسف از محرومی آستان مبارک عرض چاکری می‌رساند و سلامت وجود مبارک را از حضرت احدیت مسئلت دارد. حضرت والا و جناب لشکرنویس باشی هم عرض چاکری می‌رسانند. منتظر مزده صحت وجود مسعود و ارجاع خدمات است.

عبدالعلی

(مُهر: تلگرافخانه مشهدسر)

□

جواب ظهیرالدوله به خط خود زیر تلگراف

هو

جناب جلالت‌مآب آقای خیبرالملک رئیس تلگرافخانه دام مجده.

چیزی که فقیر را ظاهراً متأسف می‌دارد هجران ظاهری از حضور جنابعالی است و بعضی که لطف مخصوص دارند. از آن طرف خیلی خوشم از دوری و کناره‌کردن از بعضی بدعهدیها و نادرویشیها و دروغ‌گوئیها و از جنابعالی درخواست می‌کنم که به قدر قوه مردم را بفهمانید که بکلی غلط می‌روند و عمر ضایع می‌کنند. ممکن نیست دیگر

دولت مشروطه ایران به استبداد و ظلم عود کند و تمام این صحبتها با مشت به گلوی گوینده‌ها فرو خواهد رفت. منتهی امروز نشد فردا. بنده نتوانستم. حضرت والا ظفرالسلطنه، ایشان هم اگر نتوانستند یکی دیگر. آخر دوران به کام ما خواهد شد. «برسد وصال جانان بکند خدا خدائی.» ناپلیون با آن ناپلیونی نتوانست استبداد و سلطنت استبدادی فرانسه را عودت بدهد. با آنکه از طرف ملت و پارلمان مأموریت داشت. «جائی که عقاب پر بریزد/ از پشه لاغری چه خیزد». قربان حضرت والا و آقای لشکرنویس باشی. از توی کشتی روی شما را می‌بوسد.

صناعلی

بخش ششم

تلگرافهای متبادله میان

رشیدالسلطان و ظهیرالدوله

تلگراف رشیدالسلطان به ظهیرالدوله

از سبزوار به طهران

(فوری)

خدمت مستطاب اجل اکرم آقای ظهیرالدوله دامت شوکتہ.

پس از تعہد، این بنده به خدمتگزاری دولت عازم خراسان شد که در سبزوار به خدمات مرجوعه مشغول بود. بگفتاً قاصدی از خوار رسیده خبر داد که ولی خان برادر فدوی را با جمعی دیگر گرفتار و در طهران توقیف نموده‌اند. خلاف فدوی چه بوده که در مورد این بی‌مرحمتی که واقعاً بنده را از خدمتگزاری مأیوس کرده بود، واقع گردد. و اکنون پس از ملاقات زیاد، الآن تلگرافی ولی خان رسید که در منزل حضرت اشرف والا شاهزاده نیرالدوله ایالت کبری خراسان در کمال امنیت است. و از قراری که اظهار نموده است جهت استخلاص آنها از فدوی اطمینان خواسته‌اند. فدوی بنا به تعہدی که در حضور حضرت اشرف کرده است همه قسم باکمال صداقت در خدمتگزاری حاضر است. مشروط به این که دولت هم همه قسم مرحمت بفرماید. مستدعی است مجدداً خدمتگزاری فدوی را حضرت اشرف اطمینان بدهید و کسان فدوی را همین امروز مستخلص فرمائید. متشکر است. جواب فدوی مرحمت

شود. فدوی.

رشیدالسلطان

(۳۲ خوار)

از حضور مبارک حضرت اشرف آقا دامت عظمته مستدعی است
جواب این تلگراف را که به فوریت تقدیم شده مرقوم و ارسال فرمائید که
رفع مزاحمت از تلگرافخانه بشود.

(عبدالجواد)

□

سواد جواب ظهیرالدوله به رشیدالسلطان زیر تلگراف

تلگراف شریف خیلی اسباب تعجب من شد. و چون در عشرت آباد
هستم قدری دیر رسید و حالا برای اطمینان خاطر شما رسید تلگراف را
می نویسم. از قرار مذکور بعضی تلگرافات دیگر که چندان از روی نزاکت
نبوده است به مراکز عدلیه مخابره نموده‌اید و حال آنکه با اظهار به فقیر
هیچ ضرور به زحمت نبود و همین قدر کافی بود مرا مسبوق دارید. البته به
فوریت آنچه لازمه آسایش و رفاهیت کسان شما باشد فراهم می‌کنم و از
طرف شخص شما هر طور اطمینانی بخواهند می‌دهم و زودتر شما را
مستحضر می‌دارم. شما البته باید با کمال فوریت و اطاعت از دولت
متبوعه خودتان مشغول خدمات مرجوعه باشی که اسباب جلب توجه
اولیاء دولت و روسفیدی دوستان خود باشید.

۲۵۹

تلگراف ظهیرالدوله به سردار امنع

از طهران به سبزوار

به تاریخ یکشنبه، ۲۷ جمادی‌الاولی، سنه ۱۳۲۹

جناب مستطاب اجل اکرم آقای سردار امنع حکمران دام اقباله‌العالی.
تلگراف جناب مستطاب عالی را از نظر مبارک هیئت محترم وزراء
گذراندم. بی اندازه اسباب تغییر شد. بلکه یقین می‌کنند که بکلی بی‌رویه
می‌فرمائید. اینها چه حرفهاست. چطور می‌شود دولتی به ملاحظه
گرفتاریهای جنابعالی و چند نفر رؤسای ادارات هرچه آقای رشیدالسلطان
بگویند قبول کند.

البته بهتر می‌دانید که برای نمودن اقتدار خودش دولت هیچ مضایقه
از گذشته شدن هزار نفر مثل فقیر و جنابعالی و یک کرور خرج ندارد.
فرموده بودید که تا در دروازه طهران غارت خواهد شد خیلی تعجب
کردم. البته نشنیده‌اید که از اینجا تا آنجا دولت در دو سه نقطه استعداد
کامل حاضر دارد. به این «حلوئی» هم نیست. اعتقاد فقیر این است که اگر
خیر خودتان و آقای رشیدالسلطان و همه را می‌خواهید نصیحت بفرمائید
که همانطور که دیشب گفته بودم قبول کنند. اصلاح باقی مطالب به عهده و
ضمانت فقیر. انشاءالله درست می‌شود.

صناعلی

(مهر: تلگرافخانه مبارکه)

تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان

از طهران به سبزوار

(صورت است)

به تاریخ یکشنبه ۲۷ جمادی‌الثانی، سنه ۱۳۲۹

جناب آقای رشیدالسلطان.

تلگراف آخر جنابعالی خیلی اسباب تغیر هیئت محترم وزراء شده جز خیال خدمتگزاری و اصلاح و جلب مراحم اولیاء امور فکر دیگری دارید. مختصراً آنچه می‌فرمائید این است که اگر همانطور که دیشب در مخابره آخری تکلیف کرده بودم فوری به مزینان حرکت خواهید کرد اینجا هم فقیر شفاعتی کردم تمام بستگان شما را مرخص و هرطور بخواهید روانه خواهم کرد و در کمال خوبی مورد همه‌جور مراحم اولیاء امور خواهید شد. و الا اگر باز بنای آن‌طور صحبتها باشد دولت به گرفتاری چند نفر رؤسای ادارت حتی حکومت آنجا هم هیچ اعتنائی نکرده مشغول اقدامات جدی خود خواهد شد. و آنوقت دیگر حسابها پاک است و یقین بدانید که در یک همجو اقدامی دولت هیچ از اتلاف ده‌هزار نفر و یک کرور خرج هم ابدأ مضایقه نخواهد کرد.

این بود اوامر هیئت محترم وزراء. اعتقاد خود من این است که همانطور که تکلیف شده بود فوری بیائید به مزینان و همه کارها اصلاح و مستدعیات قبول خواهد شد. و الا اینها که گرفتارند هیچ، از برای سایر

بستگان شما که در خوار^۱ یا جاهای دیگرند هم گرفتاری و خطرات در پیش است. درست فکر بکنید و جواب بگوئید.

صناعلی

(شهر: تلگرافخانه مبارکه)

تلگراف رشیدالسلطان به ظهیرالدوله

از سبزوار به عمارت

به تاریخ ۲۷ جمادی‌الثانی، سنه ۱۳۲۹

حضور آقای ظهیرالدوله روحی فدا.

بعد از پنج روز مذاکرات و اصلاح‌کننده‌ای مثل حضرت‌تعالی که از طرف دولت به چه وضع اطمینان دادید و بنده را امیدوار کردید و گمان کردم درستی در کار است برای خدمتگزاری خود را حاضر نموده نتیجه این است که ملاحظه می‌فرمائید. حالا که اسباب تغیر ریاست محترم وزراء عظام شده بسیار خوب، ترتیبی پیش آمده معلوم می‌شود محترمین دولت و ملت خوب نیرنگی به کار زده‌اند.

این اتمام حجت‌های بنده فقط برای این بود که به عموم ایرانی و دول خارج حقانیت خود را مدلل دارم. ابدأ از این توبها از میدان در نخواهم رفت. دولت به توب نمی‌تواند بنده را از میدان بیرون کند، مگر به مرحمت و مساعدت زنجیر می‌تواند بکند.

۱. اصل: خار

اینکه می‌فرمائید دولت سه نقطه استعداد کامل دارد خود چاکر همه اینها را می‌دانم و استعداد دولت را دیده‌ام. اگر دولت در این راه استعداد داشت می‌خواست محمدعلی کن‌آبادی را با سی سوار در دامغان بگیرند. خوب است دولت به حال کنونی خود ترحم کند و رعیت خود را از این بیشتر منزجر و متفر از خود نکند.

گمان می‌فرمائید دولت به مردانگی ولی خان را گرفت. خیر این طور نیست. ولی خان خودش با اطمینان دولت به اردوی سیار رفته خود را گرفتار کرد. ابداً گرفتاری او برای چاکر اهمیتی ندارد. دولت باید فکری بهتر از این بکند و رعیت را بهتر از این نگاه‌داری نماید و مأیوس نکند.

به جان مولی ابداً از توپها پروا ندارم. ولی چون چاکر از کلیه امور باخبرم و مملکت را در اضمحلال می‌بینم می‌خواهم خدمتگزاری نموده بلکه وطن را به مساعدت دولت نجات دهم. خداوند شاهد است که جز خدمت‌گزاری مقصودی ندارم و خیریت ملت و دولت را طالبم. غیر از همان ترتیب که عرض کردم شقّ ثانی ندارد و علی‌النقد عموم علما و تجار تا حال امروز آنها چاکر را معطل کرده‌اند. هر طور دولت صلاح می‌داند مختار است.

رشیدالسلطان

(مهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۶۲

تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان

از طهران به سبزوار

(نمره ۱۷ حضوری، صورت است)

جناب آقای رشیدالسلطان.

نظر به خیرخواهی به جنابعالی می‌گویم که اگر همانطور که دیروز گفتم بدون تعرض به سیم و سایرین خودتان به مزینان بیایید یعنی قصد حرکت خودتان را مخابره کنید فوری خودم بستگان شما را از نظمیّه بیرون می‌آورم و پس از رسیدن تلگراف شما از مزینان، ولی خان را هم می‌خواهم که همه در تلگرافخانه آمده خلاص خودشان را به شما بگویند که به هر طور بگوئید رفتار کنند. از فقیر در دوستی به جنابعالی همین قدر برمی‌آید. هروقت عازم شدید بگوئید که مشغول اقدامات بشوم. مطلب همین است. بیشتر از این نمی‌توانم کاری بکنم.

صفا علی

(مهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۶۳

تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان

از طهران به سبزوار

(حضوری)

به تاریخ ۲ سرطان، سنه ۱۳۲۹

جناب آقای رشیدالسلطان دام مجده.

چون در عشرت‌آباد گرفتار مریض‌داری هستم از پریروز تا به حال نتوانستم به شهر بیایم. الان یک راست آمدم تلگرافخانه که شما را

ملاقات کرده از مطالب درست مسبق بشوم بعد بروم حضرت وزیر داخله و حضرت والا شاهزاده نیرالدوله دامت شوکتها را ملاقات و مذاکره کنم. تفصیل چیست و چه باید کرد. بگوئید.

صناعلی

(شهر تلگرافخانه)

۲۶۴

تلگراف حضوری جوابی رشیدالسلطان به ظهیرالدوله

از سبزواری به طهران

(جواب حضوری)

به تاریخ ۲ سرطان، سنه ۱۳۲۹

جوابیه - حضور مبارک حضرت مستطاب اجل اکرم افخم آقای ظهیرالدوله روحی فداه.

کاملاً حضرت اشرف از کاینات کار چاکر مسبقید که به اطمینان حضرت اجل از مازندران | عزیمت | - نموده‌ام. ورود به سمنان از دولت مأموریت خراسان به چاکر مرحمت شد. با کمال اطمینان حرکت نموده به شاهرود که رسیدم ریاست ایل بر حسب الامر وزارت جلیله جنگ به چاکر مرحمت شد. فدوی هم از طرف خود ولی خان را معین نمودم با وجود استدعای اسلحه و حقوق مکفی برای سواره به وعده وزارت جلیله جنگ تاسبزواری حرکت نمود. ورود به این جا خیال چاکر را به تلگرافات بی مرحمتانه مشغول نمود. اردوی سیار بواسطه جلب منفعت شخصی که رضاخان آنها را تطمیع نمود و روزنامه شاهد صدق عریض چاکر است،

| ۲۸۲ |

به اسباب چینی ولی خان و کسان فدوی را دستگیر و اعزام طهران داشتند. رسیدن این خبر بکلی چاکر و سوارها را مأیوس نمود. شرح حال خود را به امنای دولت عرض داشت کردم. امروز چهار روز است چاکر را مشغول داشته. از طرف دیگر برحسب تلگراف امروزه حضرت اشرف ایالت کبری روحی فداه و اخبارات متواتره اعزام قشون جهت طرف شدن با چاکر می نمایند. درست دقت فرمائید خدمتگزاران را چگونه مأیوس، وادار به بعضی اقدامات می نمایند. هرچند از حال این بنده اطلاع کامل دارند که پروائی از این اقدامات ندارم ولی فقط ملاحظه حال کنونی مملکت و آب و خاک خود را می نماید و تحمل تمام این بی مرحمتیهای دولت و مصائب را بر خود هموار می نماید.

برحسب تلگرافات واصله و عریض چاکر قرار است امروز ترتیب آسودگی چاکر را بدهند. مستدعی است مقرر فرمایند ولی خان و کسان چاکر را مرخص فرمایند که رفته پراکندگی خانمان را جمع آوری نموده قرار آسایش آنها را بدهند. اگر وجود آنها لازم است که در رکاب ایالت حاضر باشند بعد به چاکر ملحق شده هرطور حضرت اشرف صلاح بدانید و دولت امر فرمایند برحسب اطمینانات که داده‌ام مطیع اوامر هستم. در صورتیکه فقط مأموریت و قرار حقوق سواره به ترتیبی که لازم است با کسر اسلحه بدهند که کمال امیدواری و صداقت به خدمت‌گزاری قیام نماید. و چنانچه دولت صلاح می دانند با همه این بی مرحمتیها ریاست ایل را به دیگری واگذار نماید سربچان نیستم. قسمی فرمائید امروز این عمل ختم^۱ و کسان چاکر مستخلص شده عموم اهالی از اضطراب آسوده، بیش از این ضرر و خسارت دولت و

۱. اصل: خطم.

| ۲۸۳ |

ملت فراهم نشود.

رشیدالسلطان

(مُهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۶۵

جواب ظهیرالدوله به رشیدالسلطان

از طهران به سبزوار

(حضور)

به تاریخ ۲ سرطان، سنه ۱۳۲۹

جناب آقای رشیدالسلطان دام مجده.

جواب مفصل جنابعالی را خواندم. با بعضی خبرها که اینجا شهرت دارد خیلی منافات داشت. مثلاً می‌گویند جنابعالی بعضی رؤسای ادارات و سیم تلگراف را توقیف کرده‌اید و این خیلی منافات با سلیقه و خدمتگزاری شما دارد. بخصوص توقیف رؤسای ادارات که بکلی اولیاء امور را به بعضی اقدامات جدی مجبور می‌کند. می‌دانید که همیشه صلاح و مصلحت عموم را منظور دارم. مخصوصاً جنابعالی را که می‌خواهم همیشه طرف مرحمت و رجوع خدمت اولیای دولت و ملت باشید. نقداً از جنابعالی رفاقت خواهش می‌کنم الآن بگوئید متعرض سیم نباشند و رؤسای ادارات هم راحت باشند.

اصلاح امور جنابعالی و راحتی خیال ولی خان را خودم تقبل می‌کنم که همین امروز صورت بدهم که خیالتان راحت شده مشغول خدمت به دولت باشند. به جان مولی حیفم می‌آید که با آن جوانمردی و

غیرت‌مندی که دارید و امروز دولت تقریباً محتاج به خدمتگزاری امثال شما است این حرکات منسوب به بستگان شما باشد. زود جواب همین طور که گفتم بگوئید که بروم دربار و خیالتان را راحت بکنم.

صفا علی

(مُهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۶۶

تلگراف جوابی رشیدالسلطان به ظهیرالدوله

از سبزوار به طهران

(جواب حضوری)

به تاریخ ۲ سرطان، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت اشرف آقای ظهیرالدوله دامت شوکت.

اگر نظر مبارک باشد قسم جان مولی را در بار فروش هم خوردید. اگر نیت همه اولیای دولت مثل حضرتعالی بود کار مملکت به این پریشانی و خرابی نمی‌شد. بنده بواسطه بی‌مرحمتیهای دولت در تمام تلگرافات اقرار به اوضاع حاضره اینجا نموده و می‌نمایم و صراحه عرض می‌نمایم آسودگی و اطمینان چاکر استخلاص بستگان و رسیدن تلگرافات اطمینان از حضرتعالی و آقای معاضدالسلطنه و آقای حسام‌الممالک از طرف دولت با ضمانت حضرت ایالت کبری روحی فداه در تلافی بی‌مرحمتیهای دولت است.

حسب الامر تمام فرمایشات را اطاعت دارم. به فوریت مقاصد چاکر را انجام فرمائید تا تلگرافات رضایت عموماً از خارجه و داخله در باب سیم و آسودگی اهالی برسد. چاکر بیش از این طاقت ندارم. به جان مولی

و همه اولیاء و انبیاء اگر امروز ولی‌خان و بستگان خبر حرکت را ندهند ابداً اطمینان ندارم و بکلی مأیوس شده از خود خواهم گذشت. منتظر جواب فوری و تکلیف است.

رشیدالسلطان

(مُهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۶۷.....

جواب ظهیرالدوله به رشیدالسلطان

از طهران به سبزوار

(جواب حضوری)

به تاریخ ۲ سرطان، سنه ۱۳۲۹

جناب آقای رشیدالسلطان دام مجده.

من رفتم دربار، جنابعالی هم همان‌جا باشید تا به تلگرافخانه مراجعت کنم.

صفا علی

(مُهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۶۸.....

تلگراف مخاطب‌السلطان رئیس تلگرافخانه سبزوار به ظهیرالدوله

از سبزوار به طهران

به تاریخ ۲ سرطان، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت مستطاب اجل اکرم افخم آقای ظهیرالدوله دامت شوکت.

بعد از تقدیم عرض عبودیت و تجدید ارادت مستدعی است محض مرحمتی که نسبت به آقای مبشرالملک و آقای حاجی مفاخرالدوله و خود این فدوی دارید امروز ختم این عمل که استخلاص ولی‌خان و کسان آقای رشیدالسلطان است محض آسودگی و امیدواری ایشان با ترتیبات و پیشنهاد درستی که کرده‌اند برای آسودگی ایشان و اضطراب فدویان بفرمائید که بیش از این طاقت توانائی نداریم. خادم تلگراف

جعفرالحسینی

(مُهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۶۹.....

تلگراف جعفر الحسینی مخاطب‌السلطان به ظهیرالدوله

از سبزوار به طهران

به تاریخ ۲ سرطان، سنه ۱۳۲۹

حضور حضرت آقای ظهیرالدوله دامت شوکت.

مردانگی آقای رشیدالسلطان لازم به تصریح و شرح و بیان نیست. چاکری به حضرت عالی اطاعت اوامر مطاعه را که خودتان کاملاً می‌دانید عرایض این چهار روزه‌شان هم که مطلب را واضح نموده. استدعای عاجزانه دارم امروز رفع پریشانی فدویان و اضطراب عمومی را بفرمائید. معلوم است دولت مرحمت نمایند. ایشان هم باوجود مثل حضرت عالی واسطه‌ای البته حاضر خدمت می‌شوند.

جعفرالحسینی
(شهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۷۰

جواب ظهیرالدوله

از طهران به سبزوار

(جواب حضوری)

به تاریخ ۲ سرطان، سنه ۱۳۲۹

آقای مخاطب السلطان رئیس تلگرافخانه دام مجده.

به هیچ وجه اضطراب نداشته باشید. به خواست مولی امروز خیالتان راحت خواهد شد. در خدمتگذاری کوتاهی نخواهم کرد.

صفاعلی

(شهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۷۱

تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان

از طهران به سبزوار

به تاریخ ۲ سرطان، سنه ۱۳۲۹

جناب آقای رشیدالسلطان.

رفتم دربار. هیئت محترم وزراء عظام متفرق شده بودند. خدمت

حضرت مستطاب والا شاهزاده نیرالدوله دامت شوکتہ رسیدم. خیلی صحبت شد. ولی خان که در خدمت حضرت والا و راحت و تقریباً آزاد است. بنا شد توسط کنیم آنها که از بستگان شما در نظمیّه محبوسند امروز مرخص شوند و در مقابل جنابعالی هم باید اقدامی کنید تا بتوانیم عقب کار را بگیریم و آن این است که فوری باید خیال رؤسای ادارات را راحت کنید و سیم تلگراف را آسوده بگذارید. بلکه خودتان هم بیشتر از این در سبزوار توقف نکنید. بیایید به مزینان.

پس از آنکه به مزینان رسیدید هرطور در باب ولی خان بخواهید انجام می‌دهیم. اگر خواستید در رکاب حضرت والا بیاید خواهد آمد. اگر بخواهید زودتر بیاید پیش خودتان، روانه خواهد شد. در مزینان چند روزی توقف کنید تا ما هم اینجا مشغول اصلاح و انجام کار و مطالب جنابعالی باشیم. اینکه اظهار کردم بهترین راه اصلاح حال و قال سرکار است. بعضی مطالب دیگر هست که نمی‌توانم تلگراف کنم. موقع خیلی باریک است. باید ملاحظه دولت را که همه‌طور چشم‌داشت به او داریم و مسلمانی خودمان را داشته باشیم که هر دو در خطر است.

صفاعلی

(شهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۷۲

تلگراف رشیدالسلطان به ظهیرالدوله

از سبزوار به طهران

(حضوری)

به تاریخ ۳ سرطان، سنه ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت اجل آقای ظهیرالدوله دامت شوکتہ.

از تلگرافات مبارک کمال مسرت را داشتم که حالا از ملاقات هیئت وزراء معاودت فرموده و تلگراف ولی خان خواهد رسید که او و تمامی بستگان را مرخص و آزاد فرموده‌اید. حالا تازه تلگراف می‌فرمائید که وزراء ملاقات نشده و فدوی بروم مزینان، بعدها قرارکارها داده شود. حقیقت این فرمایشات خیلی اسباب یأس بنده شد. در حرکت به مزینان حاضریم. ولی صریحاً عرض می‌کنم تمام رؤسا را هم با خود حرکت داده و مزینان خواهم برد. حتی حکومت را هم قهراً می‌برم تا هروقت کسان بنده مرخص شوند. آن وقت بنده هم معاودت می‌دهم. حالا هر نوع بفرمائید بکنم. اینکه می‌فرمائید موقع باریک است والله باللّه موقع برای هرکس باریک شده، اولیاء دولت چرا ملاحظه ندارند.

رشیدالسلطان

(شهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۷۳

تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان

از طهران به سبزوار

به تاریخ ۳ سرطان، سنه ۱۳۲۹

جناب آقای رشیدالسلطان دام مجده.

باز رفتن وزراء را ملاقات کنم و خیال شما را راحت کنم. اگر تا سه

ساعت از شب رفته جواب ندادم فردا صبح انشاءالله حکماً جواب خواهم داد. خواهش می‌کنم تا جواب من نرسد حرکت و اقدامی نکنید که کار بکلی خراب می‌شود.

صفا علی

(شهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۷۴

تلگراف سردار امنع به ظهیرالدوله

از سبزوار به طهران

(حضوری)

به تاریخ شب ۳ سرطان، سنه ۱۳۲۹

خدمت حضرت اجل آقای ظهیرالدوله دام جلاله.

تجدید ارادت و بندگی می‌کنم. صریحاً آنچه می‌فهمم عرض می‌کنم. این کار خوش ترتیبی نشده. اولیاء امور بی‌گدار به آب زده و اسباب صدمه خیلی اشخاص را فراهم فرموده. آن قدر بدانید اگر بکلی بستگان آقای رشیدالسلطان را مرخص و روانه نفرمائید کار بر اهالی اینجا خیلی سخت خواهد شد، و برای رؤسا هم از اعلی تا ادنی مخاطرات است که سهل است، از آنجا تا طهران همه جا و همه کس گرفتاریها خواهند داشت. حالا هر نوع صلاح دولت است اولیای امور بهتر می‌دانند. بنده حقیر.

محمدحسین سردار امنع

(شهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۷۵

تلگراف رشیدالسلطان به ظهیرالدوله

از سبزووار به طهران

(جواب حضوری)

به تاریخ شب ۴ سرطان، سنه تنگوزئیل، ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت مستطاب اجل آقای ظهیرالدوله دامت شوکتہ. تلگراف مبارک زیارت شد. چاکر هم صریحاً عرض می‌نماید که در عزیمت مزینان حاضر است، ولی حکومت و رؤسای ادارات را هم همراه خود حرکت خواهد داد و تا دولت ولی خان و کسان چاکر را مستخلص نفرماید دست از اینها برنخواهد داشت. و پس از این قدر بی‌مرحمتیهای دولت که هرگونه اقدامی بنماید نزد خدا و خلق و نفس خود مکتوم نخواهد بود. دولت که به لجاج و بلهوسی اسباب خرابی مملکت را فراهم و باعث اتلاف نفوس بشود مختار است، و بر چاکران دیگر بحثی نخواهد بود. این آخرین عرض چاکر است. فدوی.

رشیدالسلطان

(مُهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۷۶

تلگراف سردار امنع به ظهیرالدوله

از سبزووار به طهران

(نمره ۱۹)

به تاریخ ۴ سرطان، سنه تنگوزئیل، ۱۳۲۹

خدمت حضرت اجل اکرم آقای ظهیرالدوله دامت شوکتہ.

تلگراف مبارک زیارت، یعنی تصور می‌فرمائید که بنده سر سوزنی در نصیحت و آنچه پیشرفتم هست کوتاهی می‌کنم. طرف خیلی سخت و هرچه می‌کنم اثر ندارد. اینکه فرموده‌اید دولت برای نمودن قدرت خود مضایقه از کشته شدن هزار نفر امثال ماها ندارد صحیح است. دولت تکلیف دارد. بنده هم که در این جا گیر هستم تکلیف دیگری دارم که می‌بایست ترتیب اینجا راعرض کنم. و اگر حضرت اجل اینجا تشریف می‌داشتند بیشتر از بنده توضیحات می‌دادند. به هر حال خوب است حضرت اجل میانه را گرفته و خواهش فرمائید که هیئت وزراء عظام این مرحمت را که دو روز دیگر خواهند فرمود حالا بفرمایند.

سردار امنع

(مُهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۷۷

تلگراف ظهیرالدوله به سردار امنع

از طهران به سبزووار

(نمره ۱۹ حضوری)

به تاریخ ۴ برج سرطان، سنه تنگوزئیل، ۱۳۲۹

خدمت جناب مستطاب اجل اکرم عالی آقای سردار امنع حکمران دام اقباله. مختصراً عرض می‌کنم که محض آرامش حال جناب مستطاب عالی

و اهالی آنجا و آسایش خیال آقای رشیدالسلطان که همیشه آسوده داشتن ایشان را حتی المقدور بر خود فرض می‌دانم سه چهار شبانه‌روز است که آب و هوای پاک بیرون را بر خود حرام کرده و در هوای ناپاک شهر شریک ابتلای جناب مستطاب عالی هستم و کار تمام است. نمی‌دانم چرا آقای رشیدالسلطان به قول بچه‌ها سر قوز افتاده است و چه اصراری در این کار دارند. و حال آنکه مقصودشان که استخلاص بستگان و بقای اعتباراتشان است بدان‌طور که فقیر تصویب و تکلیف می‌کنم البته بهتر حاصل است. مسبق به حال فقیر هستید که عادت به قسم ندارم، والا هزار قسم می‌خورم که هر دقیقه‌ای که آقای رشیدالسلطان همان‌طور که گفته‌ام خودشان تنها به طرف مزینان حرکت کنند تمام بستگانشان آزاد و راحت خواهند بود.

بنده بدون اطمینان عرض می‌کنم امر استخلاص آنها را گرفته‌ام و در تحت اختیار خود فقیر است. هرچه دیر بشود تقصیر آقای رشیدالسلطان است که تقریباً عاشق حرف خودش است. و حال آنکه یقین دارد هرگز چیزی را که صلاح ایشان نباشد به ایشان تکلیف نکرده و نخواهد کرد. اگر می‌خواهند الان بفرستم تمام حضرات را از نظمیّه بیاورند انجمن اخوت، یعنی منزل خودم. آنوقت قول هرکس را قبول دارند از او تحقیق کنند که آزادند یا نه. آنوقت تنها حرکت بکنند. و من می‌گویم اینها بیایند به تلگرافخانه. هرطور رشیدالسلطان دستورالعمل می‌دهد رفتار کنند. خواهش می‌کنم نظر به هزار مصلحت جداً آقای رشیدالسلطان را مجبور به قبول بکنید، یعنی ملتفتشان بکنید که هرچه زودتر همان‌طور که گفته‌ام اقدام کنند.

صفا علی

(شهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۷۸

تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان

از طهران به سبزوار

(حضور)

به تاریخ ۴ برج سرطان، سنه تنگوزئیل، ۱۳۲۹

جناب آقای رشیدالسلطان دام مجده.

من که حقیقتاً خسته شدم. نمی‌دانم جنابعالی چرا خسته نشده اکل از قفا می‌نمائید، و حال اینکه اگر پریروز یا دیروز یا هر ساعت آنچه می‌گویم قبول کرده و بکنید فوری همان‌طور که بخواهید خیال و حالتان راحت می‌شود. رجوع به تلگراف حضرت سردار امسع بفرمائید و آنچه می‌فرمایند قبول کنید.

جناب معتمدالسلطان حاضر و منتظر است که بگویم برود به نظمیّه و گرفتاران را بیاورد. دیگر بس است. ترا به خدا اذیتم نکن. هوای شهر خفهام کرد و می‌خواهم حالا که اقدام کرده‌ام تا بکلی خیال شما را راحت نکنم نروم به عشرت‌آباد.

صفا علی

(شهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۷۹

تلگراف سردار امسع به ظهیرالدوله

از سبزوار به طهران

به تاریخ ۴ برج سرطان، سنه تنگوزئیل، ۱۳۲۹

خدمت حضرت اجل اکرم امجد آقای ظهیرالدوله دامت شوکتہ.
مرقومات مبارک را بنده و آقای رشیدالسلطان زیارت کرده و نصایح مشفقانه حضرت اجل را کاملاً به ایشان حالی نمودم و محض اطاعت فرمایشات عالی و انقیاد و اطاعت اوامر اولیای دولت فوری رؤسا را مستخلص و اهالی را مطمئن نموده و سیم تلگراف هم که حالا این مخابره‌ها تمام شد آزاد خواهند نمود. سه چهار پست طهران و مشهد را هم که توقیف نموده بودند قرار شد حالا اجازه دهند روانه شوند.
پس از رسیدن استخلاص و مرخصی ولی خان و بستگان با نشانی ایشان هم فوراً حرکت به مزینان نموده که چه دستورالعمل اولیاء دولت باشد از آن قرار رفتار خواهند نمود. حالا حضرت اجل ولی خان را با سایر بستگان که نظمی هستند آزاد و به تلگرافخانه روانه فرمائید که مذاکرات خود را به آقای رشیدالسلطان بکنند. اطمینان کامل حاصل کرده حرکت نمایند. بنده حقیقی.

سردار امنع

(شهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۸۰

تلگراف رشیدالسلطان به ظهیرالدوله

از سبزوار به طهران

به تاریخ ۴ برج سرطان، سنه تنگوزئیل، ۱۳۲۹

[۲۹۶]

حضور مبارک حضرت مستطاب اجل اکرم آقای ظهیرالدوله روحی فداه.
از حالت چاکر کاملاً خاطر مبارک مستحضر است که خستگی خداوند برایم خلقت نکرده است. ولی همیشه واضح است که هر انسان عاقل راحتی خود و کسانش را طالب است. رعیتی که تمام امیدواریش به دولت است نباید بکلی مأیوس کرد. خلاصه هرچند قبل از زیارت تلگراف امروز حضرت اجل محض امر و آسودگی خاطر مبارک و خواهش آقایان علماء عظام و آقایان تجار برای همه نوع خدمتگزاری حاضر بوده و امیدوار به مراجع دولت و ضمانت حضرت اجل عالی بوده و هستم حسب الامر اطاعت نموده رؤسا را مستخلص نمودم. اضطراب اهالی را ساکت کردم. سیم تلگراف را هم انشاءالله بعد از اتمام مخابره‌ها امروز مستخلص می‌نمایم و بعد از حرکت بستگان به هر جا امر فرمایند فوراً حرکت می‌نمایم.

مستدعی است فوراً مقرر فرمایند الساعه فوراً بستگان را به تلگرافخانه آورده از اینجا حرکت دهند و حرکتشان را چاپاراً با نشانی بگویند. خاطر مبارک اولیای امور بکلی راحت باشد که خدای واحد شاهد است جز خدمتگزاری و آسودگی مقصودی ندارم و در تمام مواقع حضرتعالی را شاهد می‌گیرم که با کمال صداقت اوامر دولت را اطاعت نموده، انجام دهم. چاکر.

رشیدالسلطان

(شهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۸۱

تلگراف ظهیرالدوله به خط خود به سردار امنع

[۲۹۷]

از طهران به سبزوار

(حضوری)

به تاریخ ۴ برج سرطان، سنه ۱۳۲۹

خدمت جناب مستطاب اجل اکرم عالی آقای سردار امنع حکمران دام اقباله. عفو بفرمائید اگر دیر آدمم. امنیت بستگان جناب رشیدالسلطان که چنانچه وعده کرده بودم از نظمیه بیرون آورده در تلگرافخانه آزادی خودشان را در حضور جناب آقای معاضدالسلطنه و نواب والا محمدهاشم میرزا^۱ و آقای حسام‌الممالک مخابره می‌کنند و منتظرم که جناب رشیدالسلطان از مزینان تلگرافشان برسد، و ولی خان را هم از حضور حضرت والای ایالت کبری استدعا کنم آزاد و مختار فرمایند.

صناعلی

(شهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۸۲

تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان*

از طهران به سبزوار

به تاریخ ۴ برج سرطان، سنه تنگوزئیل، ۱۳۲۹

جناب آقای رشیدالسلطان دام مجده.

امنیت بستگان جنابعالی که چنانچه وعده کرده بودم از نظمیه جلب و آزادانه در تلگرافخانه در حضور جناب مستطاب آقای معاضدالسلطنه و

۱. شاهزاده افسر

* به خط ظهیرالدوله است.

نواب والا حسام‌الممالک آزادی و راحتی خودشان را خدمت شما عرض می‌کنند. انشاءالله به مجرد آن که تگراف شما از مزینان رسید فوری تلگراف آزادی و راحتی ولی خان هم به مزینان خدمت شما خواهد رسید و همین دو روزه انشاءالله شاید به خوار هم حرکت کند و امیدوارم که در کلیه کارهای جنابعالی آنی از همراهی کوتاهی نشود.

بعضی مطالب هم بود که خواهش کردم آقای حسام‌الممالک شخصاً به جنابعالی تلگراف کنند یا بنویسند. آن وقت ملاحظه خواهید کرد که چه قدر خوب است و امورات همه انشاءالله بر وفق دلخواه خواهد بود.

صناعلی

(شهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۸۳

تلگراف رشیدالسلطان به ظهیرالدوله

از سبزوار به طهران

به تاریخ ۵ برج سرطان، سنه تنگوزئیل، ۱۳۲۹

حضور مبارک حضرت اجل اکرم آقای ظهیرالدوله دامت شوکته.

تلگراف مبارک زیارت و زیاده باعث تعجب گردید. برحسب امر مبارک رؤساء ادارت را از توقیف خارج و سیم خراسان را متصل نمودم، مشروط به این که دیگر بلا تأمل ولی خان و کسان چاکر را آزاد و روانه خوار فرمایند. با همه این تفصیلات و اطاعت باز رهائی کسان فدوی را موکول به رفتن مزینان فرموده‌اند. مگر برای چاکر سبزوار و مزینان فرقی خواهد داشت.

حضرت عالی که قبل از ظهر صریحاً اتمام عمل و استخلاص فوری را وعده به سه غروب داده بودند ابداً مترصد این تلگراف نبوده حالا دانسته که فدوی محقّم، و اولیاء دولت جز خدعه و فریب و بدقولی منظوری ندارند. صریحاً عرض می‌کند امشب ولی خان و سایرین را مرخص فرمودند چنانچه قول داده است همه قسم مطیع و خدمتگزار خواهد بود و الاً مجدداً سیم را توقیف و حکومت و رؤساء ادارات را توقیف و همه را با خود به مزینان خواهد برد. هر زمان تلگراف ورود خوار ولی خان و غیره رسید آنها را به سبزواری عودت خواهد داد. غیر از این دیگر عرضی ندارد. مختارید. فدوی.

رشیدالسلطان

(مُهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۸۴

تلگراف سردار امنع به ظهیرالدوله

از سبزواری به طهران

به تاریخ ۵ برج سرطان، سنه تنگوزئیل، ۱۳۲۹

خدمت حضرت اجل امجد آقای ظهیرالدوله دامت شوکته.

خیلی عجب است صبح فرمودید بنده آقای رشیدالسلطان را مطمئن کرده و فرمایشات حضرت اجل را اطاعت کرده و قرار بود ولی خان را در تلگرافخانه حاضر و سایر بستگان رانیز احضار تلگرافخانه فرمودند، استخلاص خود را به آقای رشیدالسلطان تلگراف نمایند و کار را تمام فرمائید از صبح تا حال در تلگرافخانه به انتظار گذرانیده‌ام و ابداً خبری

نشده و علت این است هیچ مطلبی در میان نبوده است. مستدعی است هرچه زودتر حضرات را حاضر و بکلی مرخص و خودشان استخلاص خود را تلگراف نمایند. و الاً باز هیجان اوضاع علم خواهد شد، بلکه ترتیبات بدتر پیش خواهد آمد.

سردار امنع

(مُهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۸۵

تلگراف سردار امنع به ظهیرالدوله

از سبزواری به طهران

به تاریخ ۵ برج سرطان، سنه تنگوزئیل، ۱۳۲۹

خدمت حضرت اجل اکرم امجد آقای ظهیرالدوله دامت شوکته.

این جا و مزینان چه تفاوت دارد. شما را به خدا درست حالی بفرمائید. ولی خان و سایرین را بکلی مرخص و عالمی را اخلاص فرمائید. ملاحظه فرمائید برای خود حضرت اجل و سایرین که بیست منزل راه دور هستید چقدر زحمت و صدمه رسیده، برای این بیچاره‌ها که تمام حاضر و دچار مخاطرات هستند و خود بنده چه می‌گذرد. ولی خان را آزاد فرمائید برود. آقای رشیدالسلطان هم فوراً حرکت خواهند نمود.

سردار امنع

(مُهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۸۶

تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان

از طهران به سبزوار

به تاریخ ۵ برج سرطان، سنه تنگوزئیل، ۱۳۲۹

جناب آقای رشیدالسلطان.

اگر رجوع به سؤال و جواب این سه چهار روزه بکنید می‌بینید که آنچه مقدور بود و توانسته و گفته بودم وفا کردم. مگر نگفته بودم که بستگان شما آنچه در نظمیّه هستند شفاعت و مرخص می‌کنم، و پس از آن که به مزینان برسید ولی خان را هم می‌خواهم و مرخص خواهد شد. غروب بستگانی که در نظمیّه داشتید مرخص شدند. حالا این‌طور تلگراف می‌کنید. فقط اقدامی که تا به حال کرده‌ام برای آسایش مسلمانان و فقط آشنایی و سابقه که با شما داشتم بود و تا همین جا هم بس است. خودتان می‌دانید و صلاح خودتان، و آنهایی که بدون ملاحظه‌ای عقبه‌کار این بازیها در آنجا درمی‌آورند. بیش از این کاری از من بر نمی‌آید.

صفا علی

(مهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۸۷

تلگراف رشیدالسلطان به ظهیرالدوله

از سبزوار به طهران

به تاریخ ۵ سرطان، سنه تنگوزئیل، ۱۳۲۹

[۳۰۲]

حضور مبارک حضرت اجل اکرم آقای ظهیرالدوله روحی فداه.

اگر حضرت اجل سه چهار روز گرفتار این دردسر شده‌اید چاکر هفت شبانه‌روز است گرفتار همین مذاکرات هستم و محض حفظ شئون دولت تا حال صبر کردم که از بُردن رؤسای ادارت و ملت ننگی تاریخی برای ایران و ایرانیان نماند. حالا که چاره منحصر به رفتن مزینان است محض عدم اطمینان خود امروز عصر با رؤسا و حکومت به سمت مزینان حرکت کرده انشاءالله به مرحمت حضرت اجل محض قولی که برای خدمتگزاری و جان‌نثاری به توسط حضرت عالی به دولت داده‌ام مایوسم نخواهند فرمود. و در مزینان انشاءالله اصلاح شده خاطر اولیای دولت و چاکر آسوده می‌شود، و آنها را از آنجا محترماً به سبزوار عودت خواهم داد. چاکر.

رشیدالسلطان

(مهر: تلگرافخانه مبارکه)

۲۸۸

تلگراف اشجع‌الملک به ظهیرالدوله

از سمنان به طهران

(نمره ۱۷)

به تاریخ شب ۳ سنبله، سنه تنگوزئیل، ۱۳۲۹

آستان مقدس بندگان حضرت مستطاب اجل اکرم آقای ظهیرالدوله روحی فداه.

خاطر مبارک مسبوق است اوقاتی که مازندران تشریف داشتند چاکر

[۳۰۳]

با حضرات معیت نداشته تا آنکه اهل ولایت به واسطه این بیمه‌ری که داشتند چاکر را تنها گذاشتند. به ملاحظه وقت و حفظ خلق مجبوراً با آنها بطور ملایمت راه می‌رفت. هرچه تلگراف به طهران عرض شده تکلیف و دستورالعمل خواست به جواب سرافراز نشد. موقعی که محمدعلی میرزا با سوار یموتی و استرآبادی وارد مازندران [شد] چاکر را طوری اجبار و اضطراب طرف سوادکوه بردند. همان دفعه اول که از گدوک مراجعت شد چاکر از راه دودانگه به هزارجریب در محل خود آمده به خیال خود هستم. در این موقع که قشون شکسته محمدعلی میرزا متفرق، جناب سالار فاتح وارد ساری شد هرکس متوسل همجوار پناهنده. چاکر پناهندگی همجوار را عار می‌دانست. چشم امید همیشه به آستان مقدس داشته و آن آستان را تأمین خود می‌دانست. به شیوه چاکری خود رفتار متوسل آستان مقدس می‌شوم، و استدعای عاجزانه دارم هر قسم که صلاح چاکر را دانستند تأمین حاصل فرمایند، ولو مقرر بشود طهران تشرّف حاصل کند. فدوی حاضر است تا مغرضین به مقصود نرسند. منتظر بذل مرحمت هستم. چاکر آستان.

اشجع الملک

(مُهر: تلگرافخانه مبارکه)

□

جواب ظهیرالدوله به خط خود زیر تلگراف

جناب جلالت مآب اجل اشجع الملک دام مجده.
تلگراف جنابعالی را بُردم به هیئت وزراء و آنچه هم می‌دانستم گفتم.

حضرت وزیر داخله را به خدمات جنابعالی متذکر شدم. تلگرافی به خدمت سردار محیی فرمودند که برسانید. از قول فقیر هم خدمت حضرت مستطاب ایشان عرض اخلاص برسانید.

صفا علی

□

سواد تلگراف قوام السلطنه به سردار محیی به خط ظهیرالدوله

خدمت جناب مستطاب اجل اکرم آقای سردار محیی حکمران مازندران و استرآباد دام اقباله.

مطابق عفو عمومی که دولت داده است باید نسبت به تمام اهالی و رعایای مازندران مهربانی نموده و همه را به مراحم دولت مطمئن و امیدوار نمائید، و این تلگراف را هم در توصیه اشجع الملک به جنابعالی می‌نویسم که مشارالیه را به عفو و اغماض دولت و مهربانی خودتان امیدوار نموده امنیت بدهید که مطمئناً به مازندران آمده مشغول کار خود باشد. اشجع الملک را کاملاً می‌شناسم و پارسال تا وقتی که من در کار بودم به صداقت خدمت می‌کرد. بعد از این باید بیشتر از آنچه انتظار دارم خدمات خود را ظاهر نماید.

قوام السلطنه

۲۸۹

سواد تلگراف به خط ظهیرالدوله به وزارت داخله

هو

به مقام متیع وزارت جلیله داخله دامت شوکته.

اسمعیل خان امیر تومان در شهر ساری مشغول مالیات گرفتن است. شاید اگر حضرت اشرف سپهدار اعظم تشر بزنند و منع کنند نگیرد. زودتر فکری بفرمائید. اگر به بعد از نوروز برسد آنچه گرفته خیلی زودتر دوباره خواهد گرفت و مالیات‌بده‌ها هم برای آنکه نصف بدهند و قبض تمام بگیرند شاید بدون مطالبه بدهند. خوب است به رئیس تلگرافخانه آنجا فوری تلگراف کنید به مالیات‌بده‌ها بگوید که اگر جز به حواله و برات دولتی بدهند دولت دوباره خواهد گرفت. در آن صورت البته نخواهند داد و امیر تومان را هم جواب می‌گویند.

صناعلی

۲۹۰

تلگراف ظهیرالدوله به خط خود به نیرالسلطان

طهران

(دولتی فوری)

جناب اجل آقای نیرالسلطان نماینده محترم مازندران دام مجده.

استدعا دارم در امروز و فردا هر وقت حضرت اقدس وزیر داخله به تلگرافخانه تشریف آوردند، بقدر نیم ساعت فقیر را احضار بفرمائید. عرض حضوری لازمی دارم.

صناعلی

۲۹۱

تلگراف ظهیرالدوله به

هو

خدمت حضرات آقایان خودم دام مجدهم.

جواب کاغذ را دیروز نوشته‌ام. یقین هنوز به نظرتان نرسیده است. تلگرافی هم از حضرت اشرف آقای سپهدار اعظم رسیده بود. با جوابی که عرض کرده‌ام صورتش را فرستادم ملاحظه خواهند نمود. مطلب همان است که عرض شده و دلیلش هم حرکت و نافرمانی امروز امیر تومان است. از ساری هم خبر حرکتش را الان گفتند. همان‌طور که سابقاً هم گفته‌ام تکلیف جنابان و سرکاران عالی اظهار تبعیت و عرض خدمتگزاری است به اولیاء دولت و منتظر امر بودن از آنجا نیست. در این صورت چه فقیر خدمتگزار باشم، چه کس دیگر هیچ فرتی نمی‌کند. اگر غیر از این است لابد کس دیگر باید باشد نه فقیر. همیشه ممنون و متشکر لطف مخصوص به فقیر و اظهار خدمتگزاری به دولتتان هستم.

صناعلی

۲۹۲

فوق‌العاده ایران نو

عکس آن در صفحه بعد چاپ شده است.

ایران نو (فوق العاده)
شکست پیش تر اول محمد علی

- و -

دستگیری رشیدالسلطان

رپورت تلگرافی فیروزکوه :

اردوی منصور تا کنون که دو ساعت بنروب مانده شانزدهم است هنوز وارد نشده ولی خبر صحیح الان رسیده که در جنگ امروز رشیدالسلطان دستگیر شده دو زخم کولبه هم دارد و دو نفر دیگر هم از اسمدارهای (اصائلو) که بلا بوده‌اند دستگیر شده‌اند و عده مقتولین اتباع رشیدالسلطان از ترکان و اصائلو و سوادکوهی محققاً از شصت نفر متجاوز است مابقی فراری و متواری -- دو ساعت بنروب شانزدهم شعبان

تلگراف از سویس

تهران - سردار ظفر سردار جنگ اگر چه لازم تاکید نیست ولی باز میگویم در همراهی با صمصام السلطنه غفات تکبید امروز وقت جانبازی و حفظ شرف شماها است
(سردار اسمد) «ریاست کابینه وزراء»

Handwritten Persian text, likely a telegraph or official communication, written in a cursive style. The text is dense and difficult to read due to the script and overlapping lines.

عکس تلگراف فراموش شده مربوط به صفحه ۶۷

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمبره	عدد کلمات	تاریخ اعمل مطلب			اطلاعات
		روز	ساعت	دقیقه	

بمغز ببارک طهرت لا ادرند بله غیر از کدورت اینچه نیکان لا نگران دور و خفت است مطالب
 وزارت پست و تلگراف از نظر اعلیای آن سرانجامه که هم از خود غرض داشته کنند که نیکان با خبر با خبر از آن
 هم کارشان به ترتیب نظر امر با کفایت فدر ارایم

[Handwritten signature]

[Handwritten notes and signatures]
 خبایب عاقلان که در وزارت پست و تلگراف
 هیئت مدیره
 هیئت مدیره
 هیئت مدیره
 هیئت مدیره

۱۰۰	دقیقه	۵	ساعت	۱۰
-----	-------	---	------	----

نمونه ای از تلگرافها به خط ظهیرالدوله

خدمت خبایب عاقلان که از ایراد ایراد خبایب نایب محمد امین از تکلیف هیئت وزراء مشگوش و میدوار شد که موزله امیران
 اصلاح فرمایند (مردم دهستان اینها نظیر که اصلاح امور آنها نیست در دست تغییر نیستند هم) از وقتی که کلمه موزله خوان و
 که کلیه بر مکتب دیدیم اولاً از مکتب آن من به برادر در دست خبایب لای میسر که بعد که غلط بعد از چند وقت شیخ نماینده
 مرد عاقل میسر است و بطور اولی به مکتب خیال میسر که علیاً بر مکتب آن هستند که سابق بودند را با خیال میسر که
 سایر بر قرار و اتفاق از خبایب قبل از آن است که خبایب را میسر که قرآن خیالات فقیر و غافل میسر که هر کس خبایب میسر
 هم میسر که هم میسر میسر میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که
 که بر بد میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که
 به خبایب که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که
 به فقیر جزو این هیئت مدیره است و میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که
 است که اولیاً امور خیال میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که
 منتهی خبایب دیگر لازم دارد و فقیر مردم اعمال خبایب دیگر نیستند که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که
 باید به مردم میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که
 بخبر و کلمات میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که
 ایسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که
 آنها مستحق بودند که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که
 که که اعمال میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که
 سر و طر در بعد فوهم در مادران نرسیم و کجا میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که
 میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که
 خط نوبت باید با هر فردی در اصلاح باشد در هر صورت در لای که بعضی همین است بعضی را موزله باید و میسر که میسر که
 است که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که میسر که

ADMINISTRATION TELEGRAPHIQUE PERSANE

روزگار	Mots	۱۱۷	Date	۳۳ ۱۱	N.	OBSERVATIONS
--------	------	-----	------	-------	----	--------------

Falégramme de

معتبر است حضرت ...
 در وقت ...
 و ...

خط ...
 مفصل ...
 روزگار ...
 ۱۹۱۰

نامهای کسان

احتمشام لشکر ۱۰۷، ۲۰۴	الف	
احتمشام نظام ۵۴	ابراهیم خان (صفاثی) (آقا میرزا)	
احمد بقال ۲۱۱	۵۸، ۶۳، ۶۴، ۸۶، ۹۱ - ۹۴	
احمد پیشنماز ۱۹۳	۱۰۳، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۸، ۱۱۲	
احمد تاجر ۲۱۱	۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۷، ۱۲۹ - ۱۳۳	
اخوی = تقوی	۱۳۶، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۶، ۱۵۱	
اسدالله میرزا ۲۳	۱۵۳، ۱۵۴، ۱۶۱، ۱۶۸، ۱۶۹	
اسمعیل خان سرتیپ عمرانلو ۲۳۹	۱۷۸ - ۱۸۰، ۱۸۲ - ۱۸۶	
اسمعیل خان سوادکوهی امیر تومان	۱۹۸، ۲۰۵ - ۲۰۷، ۲۰۹، ۲۱۰	
(سرتیپ) ۷، ۲۵، ۳۲، ۶۶، ۷۴	۲۲۱، ۲۳۴، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۴	
۷۹، ۸۶، ۸۸ - ۹۰، ۱۰۰، ۱۰۴	۲۴۶، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۵، ۲۵۶	
۱۳۵، ۱۴۰، ۱۴۶، ۱۵۴، ۱۷۵	۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۱، ۲۶۶، ۲۶۸	
۱۷۶، ۱۸۹، ۱۹۹، ۲۱۶، ۲۲۱، ۲۶۶	۲۶۹	
۲۲۸ - ۲۳۰، ۲۳۴ - ۲۳۶	ابوالقاسم یزاز ۲۱۱	
۲۳۸، ۲۳۹، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۵	ابوالقاسم تاجر ۲۱۱	
۲۵۶ - ۲۶۲، ۲۶۰، ۲۵۸ - ۲۶۵	احتمشام، یوسف ۱۹، ۲۲، ۸۵	
۲۶۷ - ۲۶۹، ۳۰۶، ۳۰۷	۱۳۴، ۱۶۲، ۲۶۰	

ظهیرالدوله در حکومت مازندران

اشجع الملک ۱۶، ۱۷، ۷۵، ۷۹، ۱۰۱، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۹۶، ۲۰۲، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۵، ۲۶۲، ۲۶۷، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵	امیر مکرم لاریجانی ۵، ۶، ۱۳، ۲۱، ۲۹، ۳۰، ۳۳، ۶۲، ۷۹، ۱۰۴، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۴۰، ۱۴۴، ۱۵۴، ۱۶۹، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۸۵، ۱۹۵، ۱۹۹، ۲۳۱، ۲۱۵، ۲۰۷، ۲۰۰، ۱۹۹، ۲۳۲، ۲۳۴، ۲۳۸، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۷، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۷
اشرف الملک ۵۴، ۵۸، ۷۹، ۱۲۷، ۱۵۰، ۲۲۸، ۲۳۸، ۲۴۰	ایوانف ۸۸
اعتصام ۲۰۳	ب - ب
اعتماد خاقان، علی ۷۹، ۱۹۳	بختیاری = منصورخان
اعتماد الممالک ۲۲۸	بشیر الممالک ۱۰۶
اعتماد نظام، حسن خان ۷۹، ۲۲۶، ۲۳۹	تقوی = اخوی (حاجی سید)، نصرالله ۱۶۲، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴
اعتماد الوزاره ۱۰۸، ۱۳۵، ۱۴۹، ۲۶۲، ۲۵۷	تومانیانس (طومانیانس) ۱۴۸، ۱۴۹
اعظام السلطنه ۳، ۴، ۱۱، ۱۳، ۲۵، ۲۰۳، ۲۶	ج
اعظام الملک ۲۳۹	جان جهان = ابراهیم خان ۵۸، ۶۴، ۸۶، ۹۱، ۹۲، ۹۴، ۱۰۶
اقتدارالدوله ۱۸، ۱۹، ۲۲، ۵۱، ۵۸، ۸۱، ۱۱۰، ۱۳۳، ۱۵۱، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۵۴، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۹، ۲۶۰	جعفر (شیخ) ۷۹، ۱۶۴
اکرم الدوله ۵۰	جعفر الحسینی = مخاطب السلطان
امیر اسعد ۲۵۴	ح
امیر اکرم ۵۰	حاجی آقا ۲۱۶
امیر پنجه علی ۸۴	
امیر دیوان ۷۹، ۲۰۳، ۲۵۷، ۲۶۰، ۲۶۲	

نامهای کسان

خبیرالملک، عبدالعلی ۱۴، ۲۴، ۲۱، ۳۵، ۳۶، ۱۹۵، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۴، ۲۴۵ - ۲۴۷، ۲۶۱، ۲۶۵، ۲۶۷، ۲۶۹، ۲۷۱	حبیب الله میرزا قاجار (رئیس تلگرافخانه) ۱۰، ۱۷، ۲۵، ۳۶، ۳۷، ۲۳۹، ۲۶۲
حسام الممالک، ابوالحسن میرزا ۵۹، ۲۸۵، ۲۹۸، ۲۹۹	حسن ابن یوسف = مستوفی الممالک
حسن خان (میرزا) ۱۷۱، ۱۷۲، ۲۲۰	حسن خان اعتماد نظام = اعتماد نظام
حسن مصدق ۲۰۳	حسن جان تاجر ۲۱۱
حسین الحسینی ۱۹۳، ۲۰۱	حسین خباز ۲۱۱
حسین شاهانه دشتی (آقا سید) ۷۹	حسینعلی بزاز ۲۱۱
حسینقلی نام از سواران عبدالملکی ۸۲، ۸۳	حمزه ۲۰۱
خ	خان امیر ۲۱۶، ۲۲۶، ۲۵۳، ۲۵۵، ۲۵۷
رخسارخان (آقا) ۱۰۷، ۱۲۰، ۲۲۲، ۲۲۳	خانابایا (حاجی) ۹۷
رضا خیاط ۲۱۱	
داود (شیخ) ۴۶، ۲۳۹	
ذ	
ذکاء الملک فروغی، محمدعلی (رئیس مجلس) ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۷۲	
ر	
رئیس العلماء = محسن الحسینی رشید السلطان ۲۵، ۳۲، ۳۳، ۷۴، ۸۱، ۹۷، ۱۰۴، ۱۰۷، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۲، ۱۲۴، ۱۲۵ - ۱۲۹، ۱۳۳، ۱۳۶، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۷۶ - ۱۷۸، ۱۸۰، ۱۸۴، ۲۰۶، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۲۲، ۲۷۵ - ۲۸۲، ۲۸۴، ۲۹۲ - ۲۹۴، ۳۰۲	

ظهیرالدوله در حکومت مازندران

سیف‌الله خان سرتیب ۱۴۹	س
	ساسانی ۹۲، ۱۴۸، ۱۴۹
	ساعداالدوله ۲۵۴
ش	
شاهرودی ۱۹۳	سالار ۵۶، ۵۷، ۲۲۶، ۲۲۸، ۲۶۵
شریعتمدار ۹، ۱۰، ۱۵، ۴۶، ۱۳۹	سالار فاتح ۳۰۴
۱۴۰، ۱۹۳	سالار مکرم ۷۹، ۲۳۸
شریف‌السلطنه ۵۶، ۹۹، ۱۳۴	سپه‌دار اعظم، محمدولی تنکابنی
۱۳۵، ۱۴۷، ۱۸۹، ۲۰۵	۵، ۷، ۸، ۱۳، ۲۳، ۶۲، ۸۷
شریف‌العلماء ۷۹	۱۵۳، ۱۷۵، ۱۷۷، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۱۰
شعاع‌الملک ۱۹۶، ۱۹۷، ۲۱۷	۲۱۵، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۳۱، ۲۳۲
۲۲۷	۲۳۷، ۲۳۸، ۲۴۱، ۲۴۴، ۲۴۵
شکرالله توتون‌فروش ۲۱۱	۲۴۹، ۲۵۱، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۶۲
شهاب‌الدوله، اسدالله میرزا ۱۵	۲۶۳، ۲۶۶، ۳۰۶، ۳۰۷
۲۲، ۲۳، ۲۷، ۲۹، ۴۲، ۱۸۷	سردار افخم ۱۴۵، ۱۵۲
۱۸۸، ۲۰۴، ۲۲۱	سردار امنع، محمد حسین ۲۷۷
شیخ‌العراقین ۱۹۳	۲۹۱ - ۲۹۳، ۲۹۵، ۲۹۷، ۲۹۸
شیخ کبیر ۷۸، ۱۱۱ - ۱۱۵، ۱۲۰	۳۰۰، ۳۰۱
۱۳۷، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۶۲، ۱۶۴	سردار محیی ۳۰۵
۱۷۴	سعید حضور ۴۵، ۹۲
ص - ض	سلطان‌الذاکرین، ۲۰، ۱۹۳، ۲۰۲
صادق بارفروش (آقا سید) ۷۹	سلطان عبدالمجید ۵
صادق الحسینی ۱۶۴، ۲۰۱	سورتچی ۲۳۹
صادق عطار ۲۱۱	سید بابا ۲۱۶
صادق لاریجانی (آقا سید) ۷۹	سیف‌الاسلام ۷۹، ۱۶۴، ۲۰۳
	۲۱۷، ۲۵۶

نامهای کسان

صادق نیاکی ساروی (آقا سید) ۷۹	عبدالله (میرزا) ۴۵
صارم نظام ۷۹، ۲۳۸	عبدالوهاب خان سرتیب ۲۲۶
صدرالعلماء، محمدجعفر ۱۰۲	عبدالوهاب خان (میرزا) ۱۲۴
۱۱۰، ۱۱۳، ۱۱۵، ۱۱۷ - ۱۲۰	عزیزخان پسر مرادخان ۱۵۵
۱۳۸ - ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۷۷، ۱۷۸	عزیز (دکتر) ۲۳۹
صنیع‌الدوله، مرتضی قلی هدایت	علامه بارفروشی، ۷۸، ۱۳۹، ۱۶۴
۵۱، ۱۰۷، ۱۳۴، ۲۱۹	۱۷۴، ۱۹۷، ۲۰۳، ۲۱۷، ۲۵۶
ضرغام‌السلطنه بختیاری ۱۹	۲۶۳
ط - ظ	علی (آقا میرزا شیخ) ۱۷۶
طهماسب‌خان کلبادی ۲۳۹	علی اعتماد خاقان = اعتماد خاقان
ظفرالسلطنه ۱۳۲، ۱۴۵، ۱۵۱	علی اکبر ۱۹۳
۱۶۳، ۲۶۲، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۷ -	علی تاجر ۲۱۱
۲۶۹، ۲۷۲	علی (سید میرزا) (وکیل انجمن
ظهیرحضور ۳۱، ۹۸، ۱۱۰، ۱۱۹	ساری) ۷۸
۱۲۳ - ۱۲۵، ۱۲۹، ۱۳۲، ۱۳۴	علی شمس‌العلماء ۱۹۳
۱۴۵، ۱۴۷، ۱۵۰، ۱۵۲، ۱۸۰	عین‌الدوله، عبدالمجید میرزا ۴
۱۸۱، ۱۸۸، ۲۲۳	۱۸، ۳۰، ۳۱، ۳۳، ۴۱، ۴۳
ع - غ	۴۴، ۴۷، ۵۲، ۵۵، ۵۶، ۶۰
عباس بزاز ۲۱۱	۶۷، ۶۷، ۸۲، ۸۷، ۹۸، ۱۱۹
عبدالباقی علاقه‌بند ۲۱۱	۱۵۱، ۱۶۱، ۱۶۵، ۱۶۷، ۱۶۹
عبدالجواد ۲۷۶	۱۷۶، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۹۸
عبدالرحیم شریف‌العلماء ۱۹۳	غلامحسین میرزا (شاهزاده) ۷۹
عبدالله مازندرانی ۳۴	۱۹۳، ۲۳۹، ۲۶۲
	غلامعلی (شیخ) ۱۶۴، ۲۱۵، ۲۳۹
	غلامعلی بارفروشی (شیخ) ۷۹

ظهیرالدوله در حکومت مازندران

مجمدجعفر ۲۰۱	غلامعلی ساروی (شیخ) ۷۸
محتشم السلطنه، حسن اسفندیاری	غلامعلی سوار مهدیه ۹۵
۵۰، ۱۵۶، ۲۱۸	غلامعلی قناد ۲۱۱
محسن الحسینی رئیس العلماء ۵۷،	
۵۸، ۹۶، ۱۰۲، ۱۱۰، ۱۱۱	ف - ق
۱۱۳، ۱۱۵ - ۱۱۸، ۱۲۰، ۱۳۷	فرج الله کاشانی ۲۱۱
۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۷۷، ۱۷۸	فرمانفرما، عبدالحسین میرزا ۲۰،
محسن مجتهد (آقا میرزا) ۹۶،	۶۹، ۷۴، ۷۵، ۱۰۰، ۱۰۱
۱۱۵، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۷۸	۱۴۵، ۱۴۶، ۱۶۷، ۱۷۲
محسن میرزا ۱۲۳	فیض الله خان پسر ارشد السلطان
محمد (شیخ) ۱۶۴	۱۵۵
محمد (میرزا) ۱۶۴	قوام الدوله = معتمد خاقان
محمد بندپی ثنی (شیخ) ۷۹	قوام السلطنه، احمد ۳۰۵
محمد جان ۱۹۳	
محمد خان سرتیپ ۲۳۹	ک - ل
محمد ساروی (شیخ) ۷۹	کد خداقلی کردیچه ۱۲۰
محمد لاریجانی (میرزا) ۷۹، ۱۹۵	کیخسرو ۱۴۸، ۱۴۹
محمد مسگر ۲۱۱	گل محمدخان ۲۳۹
محمد وزیر ۱۹۳	لشکسرنویس باشی ۲۲۹، ۲۳۰،
محمد ابراهیم تاجر شیرازی ۲۱۱	۲۴۶، ۲۶۷، ۲۷۱، ۲۷۲
محمد ابراهیم تاجر یزدی ۲۱۱	لطف الله سوادکوهی ۱۹۷
محمد باقر آملی (آقا میرزا) ۷۹	لطفعلی خان ۹۷، ۲۰۱
محمد باقر لاریجانی (شیخ) ۱۴۰،	
۲۱۵	
محمد باقر (میرزا) ۱۶۴	م
	میشر الملک ۲۸۷

نامهای کسان

مستوفی الممالک، حسن ۱، ۱۹،	محمدجعفر الحسنی الحسینی
۱۸۶، ۲۰۸	۱۰۳، ۱۱۱، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۸،
مشارالدوله = مختارخان	۱۳۷، ۱۳۸
مشیر التجار ۱۹۳	محمدحسن تاجر ۲۱۱
مصباح نظام ۶۱، ۶۲، ۲۳۸	محمدحسین الحسینی ۵۹
مصباح الولایه = محمدحسین	محمدصادق کتابفروش ۲۱۱
الحسینی	محمدعلی تاجر اصفهانی ۲۱۱
مصدق، حسن ۲۰۳	محمدعلی سنگ (میرزا) ۷۹
معاوضد السلطنه، ابوالحسن پیرنیا	محمدعلی کن آبادی ۲۸۰
۲۸۵، ۲۹۸	محمدعلی میرزا ۳۰۴
معاون التجار ۲۱۱	محمدکاظم الحسینی ۱۹۳
معتضد السلطان ۳۶، ۹۲، ۲۲۹،	محمدکاظم خراسانی ۳۴
۲۳۰، ۲۴۶، ۲۶۰، ۲۹۵	محمدکریم تاجر ۲۱۱
مختمد خاقان، شکرالله خان ۲۱۹	محمدکریم شیرازی ۵۶
مفاخرالدوله ۲۸۷	محمدهاشم میرزا ۲۹۸
مقبل الدوله ۵۴	محمود سمسار (میر) ۲۱۱
مقتدر السلطان ۴۹، ۷۹، ۱۳۵،	مخاطب السلطان (جعفر الحسینی)
۲۳۸، ۲۲۸، ۲۲۶، ۲۰۱، ۱۴۹،	۲۸۶ - ۲۸۸
۲۴۰	مختار السلطنه ۷۵، ۱۰۲
ملکه ایران = فروغ الدوله ۹۸	مختارخان مشارالدوله ۵۰
منصور خان بختیاری ۱۲۰	مدحت الممالک ۱۲۴
منصور لشکر ۷۹	مستشار الممالک ۵۵، ۸۹، ۹۰، ۹۲،
مهدی سلطان (حاجی) ۲۶۴	۹۹، ۱۲۰، ۱۴۵
مؤیدالوزاره ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۴	مستشار الوزاره ۲۵۱
	مستعان الملک ۱۲۲، ۱۲۳

ن	ناصرالملک = نایب السلطنه
۷۲، ۷۳، ۷۵، ۷۶، ۸۳، ۱۸۸	نایب السلطنه (ابوالقاسم ناصر الملک) ۷۷، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۶
۳۰۶	۱۸۷، ۱۸۸، ۲۰۷، ۲۱۰، ۲۱۷
و- ۵	۲۲۱، ۲۲۶، ۲۳۱، ۲۳۸
وثوق السلطنه ۱۷۱	نایب‌الصدر ۷۳، ۷۴، ۸۹، ۹۰
ولی‌الله ۱۵۰	نایب حسین کاشی ۱۲۵
ولی‌خان ۹۷، ۲۷۵، ۲۸۰ - ۲۸۴	نظام‌الاسلام ۱۱۵، ۱۱۹
۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۲	نیرالدوله ۲۷۵، ۲۸۲، ۲۸۹
۲۹۶، ۲۹۸، ۲۹۹ - ۳۰۲	نیرالسلطان، مصطفی خان ۳، ۶۴
هژیر خاقان ۴۸، ۴۹، ۵۶، ۶۰	
۲۲۸، ۲۳۸، ۲۴۰	

فهرست مطالب*

گزارش	یازده
موضوع	۱۳۲۸ صفحه
بخش اول	
<u>انتصاب ظهیرالدوله در حکومت مستوفی الممالک</u>	
۱. تلگراف اعظام السلطنه به نیرالسلطان وکیل مازندران	۲۰ سوال ۳
<u>نصب ظهیرالدوله به حکومت</u>	
۲. تلگراف عین‌الدوله وزیر داخله به علما و اعیان مازندران	۱۳ عقرب ۴
۳. تلگراف سپهدار اعظم به امیر مکرم لاریجانی	۱۳ عقرب ۵
۴. تلگراف سپهدار اعظم به اسمعیل خان امیر تومان	۱۳ عقرب ۷
۵. نامه سپهدار اعظم به علما و اعیان مازندران	۱۳ عقرب ۸
<u>قبولی ظهیرالدوله</u>	
۶. تلگراف ظهیرالدوله به حبیب‌الله میرزا رئیس تلگراف ساری	۱۳ عقرب ۱۰
۷. تلگراف ظهیرالدوله به اعظام السلطنه	۱۳ عقرب ۱۱

* مواردی که □ به جای عدد سند گذاشته شده نشانه آن است که نوشته زیر سند پیشین بوده و سند مستقلاً به شمار نیامده است.

ظهیرالدوله در حکومت مازندران

موضوع	۱۳۲۸	صفحه
۸. تلگراف ظهیرالدوله به انجمن ولایتی مازندران	عقرب ۱۳	۱۲
۹. تلگراف ظهیرالدوله به امیر مکرم لاریحانی	عقرب ۱۳	۱۳
۱۰. تلگراف ظهیرالدوله به عبدالعلی خبیرالملک رئیس تلگرافخانه بارفروش	عقرب ۱۳	۱۴
ورود ظهیرالدوله به رشت و انزلی		
۱۱. تلگراف شهاب الدوله وزیر پست و تلگراف به ظهیرالدوله	عقرب ۱۴	۱۵
□ تلگراف جوابی ظهیرالدوله به شهاب الدوله وزیر پست و تلگراف	عقرب ۱۵	۱۶
۱۲. تلگراف اشجع الدوله	عقرب ۱۵	۱۶
□ جواب ظهیرالدوله با خطاب اشجع الملک	عقرب ۱۷	۱۷
۱۳. تلگراف حبیب الله میرزا رئیس تلگرافخانه مازندران	عقرب ۱۵	۱۷
۱۴. تلگراف ظهیرالدوله به عین الدوله وزیر داخله (از قزوین)	عقرب ۱۶	۱۸
۱۵. تلگراف ظهیرالدوله به اقتدارالدوله معاون وزارت داخله (از قزوین)	عقرب ۱۶	۱۸
۱۶. تلگراف ظهیرالدوله به مسترفی الممالک رئیس الوزراء (از قزوین)	عقرب ۱۶	۱۹
۱۷. تلگراف سلطان الذاکرین به ظهیرالدوله (از ساری)	عقرب ۱۶	۲۰
□ تلگراف جواب ظهیرالدوله به سلطان الذاکرین (از ساری)	عقرب ۱۶	۲۰
۱۸. تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله (از بارفروش)	عقرب ۱۷	۲۱
۱۹. تلگراف یوسف احتشام به ظهیرالدوله (از طهران)	عقرب ۱۸	۲۲
۲۰. تلگراف شهاب الدوله وزیر پست و تلگراف به ظهیرالدوله	عقرب ۱۸	۲۲
□ تلگراف جواب ظهیرالدوله به شهاب الدوله (از رشت)	عقرب ۱۸	۲۳
۲۱. تلگراف سپهدار اعظم به ظهیرالدوله (از طهران)	عقرب ۱۹	۲۳
۲۲. تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله (از بارفروش)	عقرب ۲۱	۲۴

فهرست مطالب

موضوع	۱۳۲۸	صفحه
۲۳. تلگراف اشجع الملک رئیس تلگرافخانه ساری به ظهیرالدوله	عقرب ۲۱	۲۵
۲۴. تلگراف محمداسمعیل خان امیر تومان به ظهیرالدوله (از بارفروش)	عقرب ۲۱	۲۵
۲۵. تلگراف اعظام السلطنه به ظهیرالدوله (از بارفروش)	عقرب ۲۱	۲۵
۲۶. تلگراف شهاب الدوله وزیر پست و تلگراف به ظهیرالدوله	عقرب ۲۱	۲۷
۲۷. تلگراف وزارت داخله به ظهیرالدوله	عقرب ۲۳	۲۷
ورود به مشهدسر		
۲۸. تلگراف ظهیرالدوله به شهاب الدوله وزیر پست و تلگراف	عقرب ۲۶	۲۹
۲۹. تلگراف محمد لاریحانی امیر مکرم به ظهیرالدوله (به بارفروش)	عقرب ۲۶	۲۹
□ تلگراف ظهیرالدوله به امیر مکرم لاریحانی	عقرب ۲۶	۳۰
۳۰. تلگراف وزارت داخله و عین الدوله به ظهیرالدوله (به رشت)	عقرب ۲۷	۳۰
۳۱. تلگراف عین الدوله وزیر داخله به ظهیرالدوله	عقرب ۲۷	۳۱
۳۲. تلگراف ظهیرالدوله به عین الدوله	عقرب ۲۷	۳۳
۳۳. تلگراف علمای عتبات به انجمن ابائتی و ولایتی	عقرب ۲۷	۳۳
۳۴. تلگراف وزارت پست و تلگراف به ظهیرالدوله	عقرب ۲۷	۳۴
□ تلگراف جواب ظهیرالدوله به وزارت پست و تلگراف	عقرب ۲۷	۳۵
۳۵. تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله (از بارفروش)	عقرب ۲۷	۳۵
□ تلگراف جواب ظهیرالدوله به خبیرالملک	عقرب ۲۷	۳۶
۳۶. تلگراف اشجع الملک میرزا رئیس تلگراف (از ساری)	عقرب ۲۷	۳۶
□ تلگراف جواب ظهیرالدوله به حبیب الله میرزا	عقرب ۲۷	۳۷
ورود به بارفروش		
۳۷. تلگراف عین الدوله وزیر داخله به ظهیرالدوله	عقرب ۲۸	۴۱
۳۸. تلگراف شهاب الدوله وزیر پست و تلگراف به ظهیرالدوله	عقرب ۲۹	۴۲

ظهیرالدوله در حکومت مازندران

موضوع	۱۳۲۸	صفحه
□ تلگراف ظهیرالدوله به شهاب الدوله	۲۹	عقرب ۴۳
۳۹. تلگراف ظهیرالدوله به عین الدوله وزیر داخله	۲۹	عقرب ۴۳
۴۰. تلگراف وزارت داخله به ظهیرالدوله	۲۹	عقرب ۴۵
□ تلگراف ظهیرالدوله به وزارت داخله	۲۹	عقرب ۴۵
۴۱. تلگراف داود به ظهیرالدوله (از ساری)	۳۰	عقرب ۴۶
۴۲. تلگراف شریعتمدار به ظهیرالدوله (از ساری)	۳۰	عقرب ۴۶
۴۳. تلگراف عین الدوله وزیر داخله به ظهیرالدوله	۱	قوس ۴۷
۴۴. تلگراف هزبر خاقان به ظهیرالدوله (از ساری)	۱	قوس ۴۸
۴۵. تلگراف ظهیرالدوله به هزبر خاقان	۱	قوس ۴۹
۴۶. تلگراف محتشم السلطنه وزیر عدلیه به ظهیرالدوله	۱	قوس ۵۰
□ تلگراف ظهیرالدوله به محتشم السلطنه وزیر عدلیه	۱	قوس ۵۰
۴۷. تلگراف صنیع الدوله وزیر مالیه به ظهیرالدوله	۲	قوس ۵۱
□ تلگراف ظهیرالدوله به صنیع الدوله	۲	قوس ۵۱
۴۸. تلگراف اقتدارالدوله معاون وزارت داخله به ظهیرالدوله	۳	قوس ۵۱
۴۹. تلگراف ظهیرالدوله به عین الدوله	۴	قوس ۵۲
۵۰. تلگراف ظهیرالدوله به علما و اعیان و تجار اشرف	۵	قوس ۵۴
۵۱. تلگراف وزارت داخله به ظهیرالدوله	۷	قوس ۵۵
۵۲. تلگراف اشرفی به ظهیرالدوله	۸	قوس ۵۵
۵۳. تلگراف عین الدوله به ظهیرالدوله	۸	قوس ۵۶
□ تلگراف ظهیرالدوله به عین الدوله	۸	قوس ۵۷
۵۴. تلگراف رئیس العلما به ظهیرالدوله (از اشرف)	۸	قوس ۵۷
۵۵. تلگراف ظهیرالدوله به اقتدارالدوله معاون وزارت داخله	۸	قوس ۵۸
۵۶. تلگراف وزارت مالیه به پیشکاران مالیه	۸	قوس ۵۹
۵۷. تلگراف محمدحسین الحسینی (مصباح‌الولایه) (از ساری)	۹	قوس ۵۹

فهرست مطالب

موضوع	۱۳۲۸	صفحه
۵۸. تلگراف ظهیرالدوله به عین الدوله وزیر داخله	۹	قوس ۶۰
۵۹. تلگراف مصباح نظام به ظهیرالدوله (از اشرف)	۹	قوس ۶۱
□ تلگراف ظهیرالدوله به مصباح نظام	۹	قوس ۶۱
۶۰. تلگراف سپهدار اعظم به ظهیرالدوله و امیر مکرم	۱۰	قوس ۶۲
□ تلگراف مستوفی الممالک به سپهدار اعظم	ضمن قبلی	۶۲
۶۱. تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۱۱	قوس ۶۳
۶۲. تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۱۱	قوس ۶۴
۶۳. تلگراف وزارت داخله به ایالات و حکام	۱۱	قوس ۶۵
۶۴. تلگراف وزارت پست و تلگراف به ظهیرالدوله	۱۱	قوس ۶۵
۶۵. تلگراف وزارت داخله به ظهیرالدوله	۱۲	قوس ۶۶
۶۶. تلگراف رمز عین الدوله وزیر داخله به ظهیرالدوله	۱۲	قوس ۶۷
۶۷. تلگراف وزارت داخله به فرمانفرمایان و حکام	۱۲	قوس ۶۹
۶۸. تلگراف وزارت داخله به حکام ایالات و ولایات (۲۳ ذیقعدہ)	۱۲	قوس ۷۰
۶۹. تلگراف وزارت داخله به حکام ایالات و ولایات	۱۲	قوس ۷۱
۷۰. تلگراف وزارت داخله به حکام ایالات و ولایات	۱۲	قوس ۷۲
۷۱. تلگراف مصطفی خان نیرالسلطان به ظهیرالدوله (از نهران)	۱۳	قوس ۷۲
□ تلگراف ظهیرالدوله به نیرالسلطان	۱۳	قوس ۷۳
۷۲. تلگراف ظهیرالدوله به نایب‌الصدر	۱۳	قوس ۷۳
۷۳. تلگراف ظهیرالدوله به فرمانفرما وزیر جنگ	۱۴	قوس ۷۴
۷۴. تلگراف مصطفی خان نیرالسلطان به ظهیرالدوله	۱۵	قوس ۷۵
۷۵. تلگراف ظهیرالدوله به نیرالسلطان	۱۵	قوس ۷۶
۷۶. تلگراف حضوری ظهیرالدوله به عین الدوله	۱۷	قوس ۷۷
۷۷. تلگراف حضوری ظهیرالدوله به عین الدوله	۱۷	قوس ۷۹

ظهیرالدوله در حکومت مازندران

موضوع	۱۳۲۸	صفحه
۷۸. تلگراف ظهیرالدوله به [عین الدوله]	۱۷ قوس	۸۰
۷۹. تلگراف ظهیرالدوله به [عین الدوله]	۱۷ قوس	۸۱
۸۰. تلگراف وزیر داخله به ظهیرالدوله	۱۷ قوس	۸۲
□ تلگراف ظهیرالدوله به وزارت داخله	۱۷ قوس	۸۳
۸۱. تلگراف مصطفی خان نیرالسلطان به ظهیرالدوله	۱۸ قوس	۸۳
۸۲. تلگراف معاون کل امنیه به ادارات امنیه	۱۸ قوس	۸۴
۸۳. تلگراف وزارت داخله به حکام ایالات و ولایات	۱۸ قوس	۸۴
۸۴. تلگراف یوسف (۵ ذی الحجّه)	۱۹ قوس	۸۵
۸۵. تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۲۰ قوس	۸۶
۸۶. تلگراف عین الدوله وزیر داخله به ظهیرالدوله	۲۰ قوس	۸۷
۸۷. تلگراف ایوانف قنسول روس در استرآباد به ظهیرالدوله	۲۱ قوس	۸۸
□ تلگراف ظهیرالدوله به ایوانف کنسول روس	۲۱ قوس	۸۸
۸۸. تلگراف نایب‌الصدر به ظهیرالدوله (در سمنان)	۲۲ قوس	۸۹
□ تلگراف ظهیرالدوله به وزارت داخله	۲۲ قوس	۹۰
□ تلگراف ظهیرالدوله به مستشارالممالک حاکم سمنان	۲۲ قوس	۹۰
۸۹. تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۲۳ قوس	۹۱
۹۰. تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۲۴ قوس	۹۱
□ تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۲۴ قوس	۹۲
۹۱. تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۲۴ قوس	۹۳
□ تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۲۴ قوس	۹۳
۹۲. تلگراف وزارت جنگ به ظهیرالدوله	۲۵ قوس	۹۴
۹۳. تلگراف وزارت داخله به ظهیرالدوله	۲۵ قوس	۹۵
۹۴. تلگراف آقا میرزا محسن به ظهیرالدوله	۲۵ قوس	۹۶
□ تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا محسن	۲۵ قوس	۹۶

فهرست مطالب

موضوع	۱۳۲۸	صفحه
۹۵. تلگراف وزارت داخله به ظهیرالدوله	۲۶ قوس	۹۷
۹۶. تلگراف ملکه ایران به ظهیرالدوله	۲۷ قوس	۹۷
□ تلگراف ظهیرالدوله به ملکه ایران	۲۷ قوس	۹۸
۹۷. تلگراف وزارت مالیه به ظهیرالدوله	۲۷ قوس	۹۹
۹۸. تلگراف مستشارالممالک حاکم سمنان به ظهیرالدوله	۲۸ قوس	۹۹
□ تلگراف ظهیرالدوله به مستشارالممالک	۲۸ قوس	۱۰۰
۹۹. تلگراف ظهیرالدوله به فرمانفرما وزیر جنگ	۳۰ قوس	۱۰۰
۱۰۰. تلگراف فرمانفرما وزیر جنگ به ظهیرالدوله	۳۰ قوس	۱۰۱
□ تلگراف ظهیرالدوله به فرمانفرما	۳۰ قوس	۱۰۲
۱۰۱. تلگراف آقا میرزا محسن به ظهیرالدوله	۳۰ قوس	۱۰۲
۱۰۲. تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۳۰ قوس	۱۰۳
۱۰۳. تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	اول جدی	۱۰۵
۱۰۴. تلگراف ظهیرالدوله به بشیرالممالک حاکم سمنان	اول جدی	۱۰۶
۱۰۵. تلگراف ظهیرالدوله به صنیع الدوله وزیر مالیه	اول جدی	۱۰۷
۱۰۶. تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۲ جدی	۱۰۸
۱۰۷. تلگراف ظهیرحضور به ظهیرالدوله	۲ جدی	۱۱۰
۱۰۸. تلگراف حضوری صدرالعلماء و میرزا محسن به ظهیرالدوله	۲ جدی	۱۱۰
۱۰۹. تلگراف حضوری علماء و اعیان مازندران به تهران	۳ جدی	۱۱۲
۱۱۰. تلگراف حضوری ظهیرالدوله به صدرالعلماء	۳ جدی	۱۱۳
۱۱۱. تلگراف حضوری صدرالعلماء و برادرش به ظهیرالدوله	۳ جدی	۱۱۳
۱۱۲. تلگراف حضوری صدرالعلماء به علما و امرای مازندران	۳ جدی	۱۱۵
۱۱۳. تلگراف حضوری امیر مکرم لاریجانی به علمای تهران	۳ جدی	۱۱۶
۱۱۴. تلگراف حضوری صدرالعلماء و برادرش به امیر مکرم لاریجانی	۳ جدی	۱۱۷

ظهیرالدوله در حکومت مازندران

موضوع	۱۳۲۸	صفحه
۱۱۵. تلگراف حضوری صدرالعلماء و برادرش به ظهیرالدوله	۳ جدی	۱۱۸
۱۱۶. تلگراف حضوری ظهیرالدوله به صدرالعلماء	۳ جدی	۱۱۹
۱۱۷. تلگراف ظهیرالدوله به عین‌الدوله وزیر داخله	۵ جدی	۱۱۹
۱۱۸. تلگراف شیخ کبیر به صدرالعلماء و برادرش	۵ جدی	۱۲۰
۱۱۹. تلگراف ظهیرالدوله به نیرالسلطان	۷ جدی	۱۲۲
۱۲۰. تلگراف ظهیرالدوله به مستعان‌الملک	۷ جدی	۱۲۲
۱۲۱. تلگراف وزارت جنگ به ظهیرالدوله	۸ جدی	۱۲۳
۱۲۲. تلگراف ظهیرحضور به ظهیرالدوله	۹ جدی	۱۲۴
□ تلگراف ظهیرالدوله به ظهیرحضور	۹ جدی	۱۲۵
۱۲۳. تلگراف پیرمردان اشرف به ظهیرالدوله	۹ جدی	۱۲۶
□ تلگراف ظهیرالدوله به آنان	۹ جدی	۱۲۷
۱۲۴. تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۱۰ جدی	۱۲۷
□ تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۱۰ جدی	۱۲۸
۱۲۵. تلگراف ظهیرحضور به ظهیرالدوله	۱۲ جدی	۱۲۹
□ تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۱۳ جدی	۱۲۹
۱۲۶. تلگراف وزارت جنگ به ایالات و ولایات	۱۳ جدی	۱۳۰
□ تلگراف ظهیرالدوله به وزارت جنگ	۱۳ جدی	۱۳۰
۱۲۷. تلگراف وزارت جنگ به رؤسای قشون ولایات	۱۳ جدی	۱۳۱
□ تلگراف ظهیرالدوله به وزارت جنگ	۱۳ جدی	۱۳۱
۱۲۸. تلگراف ظهیرالدوله به ظهیرحضور	۱۴ جدی	۱۳۲
۱۲۹. تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۱۵ جدی	۱۳۳
۱۳۰. تلگراف ظهیرحضور به ظهیرالدوله	۱۵ جدی	۱۳۴
□ تلگراف ظهیرالدوله به صنع‌الدوله وزیر مالیه	۱۵ جدی	۱۳۴
۱۳۱. تلگراف ذکاء‌الملک رئیس مجلس به ظهیرالدوله	۱۵ جدی	۱۳۵

فهرست مطالب

موضوع	۱۳۲۹	صفحه
۱۳۲. تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان	۱۵ جدی	۱۳۶
۱۳۳. تلگراف صدرالعلماء و برادرش به شیخ کبیر	۱۶ جدی	۱۳۷
۱۳۴. تلگراف صدرالعلماء و برادرش به ظهیرالدوله	۱۶ جدی	۱۳۸
۱۳۵. تلگراف وزارت داخله به ظهیرالدوله	۱۶ جدی	۱۳۸
۱۳۶. تلگراف وزارت داخله به شیخ کبیر و علامه و دیگران	۱۶ جدی	۱۴۰
۱۳۷. تلگراف وزارت داخله به ظهیرالدوله	۱۶ جدی	۱۴۲
□ تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان	۱۸ جدی	۱۴۳
۱۳۸. تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۱۸ جدی	۱۴۳
۱۳۹. تلگراف ظهیرالدوله به وزارت داخله	۱۸ جدی	۱۴۵
۱۴۰. تلگراف ظهیرالدوله به فرمانفرما وزیر جنگ	۱۸ جدی	۱۴۶
۱۴۱. تلگراف ظهیرحضور به ظهیرالدوله	۱۸ جدی	۱۴۷
۱۴۲. تلگراف اشجع‌الملک به ظهیرالدوله (از ساری)	۲۱ جدی	۱۴۸
□ تلگراف ظهیرالدوله به اشجع‌الملک	۲۱ جدی	۱۴۹
۱۴۳. تلگراف رئیس‌العلماء به هیأت مدیره مازندران (از اشرف)	۲۲ جدی	۱۴۹
□ تلگراف ظهیرالدوله به علمای اشرف	۲۲ جدی	۱۵۰
۱۴۴. تلگراف ظهیرحضور به ظهیرالدوله	۲۳ جدی	۱۵۰
۱۴۵. تلگراف عین‌الدوله وزیر داخله به ظهیرالدوله	۲۴ جدی	۱۵۱
۱۴۶. تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۲۵ جدی	۱۵۳
۱۴۷. تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۲۵ جدی	۱۵۴
۱۴۸. تلگراف وزارت داخله به ظهیرالدوله (۱۲ محرم)	۲۵ جدی	۱۵۵
<u>مقدمات استعفاى ظهیرالدوله</u>		
۱۴۹. تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۲۵ جدی	۱۵۹
۱۵۰. تلگراف شیخ کبیر و علما به مجلس شورای ملی	۲۶ جدی	۱۶۰
۱۵۱. تلگراف وزارت مالیه به پیشکاران مالیه	۲۶ جدی	۱۶۲

ظهیرالدوله در حکومت مازندران

موضوع	۱۳۲۹	صفحه
۱۵۲. تلگراف وزارت جنگ به رؤسای قشون	۲۶	جدی ۱۶۳
۱۵۳. تلگراف عین‌الدوله وزیر داخله به حکام ایالات	۲۶	جدی ۱۶۳
۱۵۴. تلگراف عین‌الدوله به ایالات و ولایات	۲۶	جدی ۱۶۵
۱۵۵. تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۲۷	جدی ۱۶۶
□ تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۱۸	جدی ۱۶۶
۱۵۶. تلگراف ظهیرالدوله به عین‌الدوله وزیر داخله	۲۸	جدی ۱۶۷
۱۵۷. تلگراف وزارت مالیه به پیشکاران مالیه	۲۹	جدی ۱۶۸
۱۵۸. تلگراف وزارت مالیه به پیشکاران مالیه	۲۹	جدی ۱۶۹
۱۵۹. تلگراف وثوق‌السلطنه وزیر به ظهیرالدوله	۲۹	جدی ۱۶۹
۱۶۰. تلگراف ذکاء‌الملک رئیس مجلس به علمای مازندران	۲۹	جدی ۱۷۰
۱۶۱. تلگراف نصرالله تقوی به شیخ کبیر و علامه و ...	۲۹	جدی ۱۷۲
۱۶۲. تلگراف سپه‌دار اعظم به امیر مکرم و امیر تومان	۲۹	جدی ۱۷۳
۱۶۳. تلگراف عین‌الدوله وزیر داخله به ظهیرالدوله	۲۹	جدی ۱۷۴
۱۶۴. تلگراف صدرالعلماء و برادرش به ظهیرالدوله	اول	دلوی ۱۷۵
□ تلگراف ظهیرالدوله به صدرالعلماء و برادرش	اول	دلوی ۱۷۶
۱۶۵. تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۲	دلوی ۱۷۷
□ تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۲	دلوی ۱۷۷
۱۶۶. تلگراف ظهیرالدوله به عین‌الدوله وزیر داخله	۲	دلوی ۱۷۸
۱۶۷. تلگراف رشیدالسلطان به عین‌الدوله وزیر داخله	۲	دلوی ۱۷۹
۱۶۸. تلگراف ظهیرالدوله به مجلس شورای ملی	۲	دلوی ۱۸۰
۱۶۹. تلگراف رشیدالسلطان به آقا میرزا ابراهیم خان	۲	دلوی ۱۸۱
۱۷۰. تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان	۲	دلوی ۱۸۱
۱۷۱. تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۲	دلوی ۱۸۲
۱۷۲. تلگراف رشیدالسلطان به مجلس شورای ملی	۲	دلوی ۱۸۲

فهرست مطالب

موضوع	۱۳۲۹	صفحه
۱۷۳. تلگراف امیر مکرم و امیر تومان به آقا میرزا ابراهیم خان	۳	دلوی ۱۸۳
۱۷۴. تلگراف مستوفی‌الممالک به ظهیرالدوله	۵	دلوی ۱۸۴
۱۷۵. تلگراف شهاب‌الدوله وزیر پست به رؤسای تلگراف	۵	دلوی ۱۸۵
□ تلگراف ظهیرالدوله به ناصرالملک نایب‌السلطنه	۵	دلوی ۱۸۶
۱۷۶. تلگراف ظهیرالدوله به نیرالسلطان	بی تاریخ	۱۸۶
۱۷۷. تلگراف وزارت مالیه به ظهیرالدوله	۸	دلوی ۱۸۶
<u>اقامت ظهیرالدوله در مشهدسر</u>		
۱۷۸. تلگراف علما و اعیان ساری به ظهیرالدوله (از ساری)	۸	دلوی ۱۹۱
□ تلگراف ظهیرالدوله به علما و اعیان ساری (از بارفروش)	۹	دلوی ۱۹۲
۱۷۹. تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله (از بارفروش)	۹	دلوی ۱۹۲
۱۸۰. تلگراف امیر مکرم به ظهیرالدوله (از بارفروش)	۹	دلوی ۱۹۳
۱۸۱. تلگراف ظهیرالدوله به اشجع‌الملک نایب‌الحکومه ساری	۹	دلوی ۱۹۴
۱۸۲. تلگراف ظهیرالدوله به شعاع‌الملک نایب‌الحکومه بارفروش	۹	دلوی ۱۹۴
۱۸۳. تلگراف شعاع‌الملک به ظهیرالدوله	۹	دلوی ۱۹۵
۱۸۴. تلگراف علامه به ظهیرالدوله (از بارفروش)	۹	دلوی ۱۹۵
۱۸۵. تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۹	دلوی ۱۹۶
۱۸۶. تلگراف امیر مکرم به ظهیرالدوله (از بارفروش)	۹	دلوی ۱۹۷
□ تلگراف ظهیرالدوله به امیر مکرم	۹	دلوی ۱۹۸
۱۸۷. تلگراف مفتدرالسلطان و دیگران به ظهیرالدوله (از ساری)	۹	دلوی ۱۹۹
۱۸۸. تلگراف سلطان‌الذاکرین به ظهیرالدوله (از ساری)	۹	دلوی ۲۰۰
۱۸۹. تلگراف اشجع‌الملک به ظهیرالدوله (از ساری)	۱۰	دلوی ۲۰۰
۱۹۰. تلگراف اعظام‌السلطنه و دیگران به ظهیرالدوله (از بارفروش)	۱۱	دلوی ۲۰۱
□ تلگراف ظهیرالدوله به اعظام‌السلطنه	۱۱	دلوی ۲۰۱
۱۹۱. تلگراف شهاب‌الدوله وزیر پست به ظهیرالدوله	۱۱	دلوی ۲۰۲

ظهیرالدوله در حکومت مازندران

موضوع	۱۳۲۹	صفحه
۱۹۲. تلگراف ظهیرالدوله به شهابالدوله وزیر پست	۱۱ دلو	۲۰۳
۱۹۳. تلگراف ظهیرالدوله به رئیس الوزراء (مستوفی الممالک)	۱۱ دلو	۲۰۴
۱۹۴. تلگراف سپهدار اعظم به ظهیرالدوله	۱۱ دلو	۲۰۵
□ تلگراف ظهیرالدوله به سپهدار اعظم	[۱۱ دلو]	۲۰۶
۱۹۵. تلگراف مستوفی الممالک رئیس الوزراء به ظهیرالدوله	۱۱ دلو	۲۰۶
۱۹۶. تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۱۱ دلو	۲۰۷
□ تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۱۱ دلو	۲۰۸
۱۹۷. تلگراف تجار و اصناف بارفروش به ظهیرالدوله	۱۲ دلو	۲۰۹
□ تلگراف ظهیرالدوله به تجار و اصناف بارفروش	۱۲ دلو	۲۱۰
۱۹۸. تلگراف رمز وزارت داخله به ظهیرالدوله (به بارفروش)	۱۲ دلو	۲۱۰
□ کشف تلگراف مذکور	۱۲ دلو	۲۱۳
□ تلگراف ظهیرالدوله به وزارت داخله	۱۲ دلو	۲۱۳
۱۹۹. تلگراف وزارت داخله به ظهیرالدوله (به بارفروش)	۱۲ دلو	۲۱۴
□ تلگراف ظهیرالدوله به وزارت داخله	۱۲ دلو	۲۱۴
۲۰۰. تلگراف سپهدار اعظم به ظهیرالدوله	۱۳ دلو	۲۱۵
□ تلگراف ظهیرالدوله به سپهدار اعظم	۱۳ دلو	۲۱۶
۲۰۱. تلگراف محتشم السلطنه وزیر عدلیه به ظهیرالدوله	۱۶ دلو	۲۱۶
۲۰۲. تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله (از بارفروش)	۱۷ دلو	۲۱۷
□ تلگراف ظهیرالدوله به خبیرالملک	۱۷ دلو	۲۱۸
۲۰۳. تلگراف اقتدارالدوله معاون وزارت داخله به ظهیرالدوله	۱۹ دلو	۲۱۸
۲۰۴. تلگراف شهابالدوله وزیر پست به ظهیرالدوله	۲۲ دلو	۲۱۹
۲۰۵. تلگراف رشیدالسلطان به ظهیرالدوله (از خوار)	۲۳ دلو	۲۲۰
۲۰۶. تلگراف ظهیرحضور به ظهیرالدوله	۲۳ دلو	۲۲۱
۲۰۷. تلگراف رمز ظهیرالدوله به وزارت داخله (۱۳ صفر)	۲۳ دلو	۲۲۱

فهرست مطالب

موضوع	۱۳۲۹	صفحه
۲۰۸. تلگراف ظهیرالدوله به تیران (۱۳ صفر)	۲۳ دلو	۲۲۴
۲۰۹. تلگراف ناصرالملک به ظهیرالدوله	۲۵ دلو	۲۲۴
۲۱۰. تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله (از بارفروش)	۲۶ دلو	۲۲۵
۲۱۱. تلگراف اشجع الملک نایب الحکومه ساری به ظهیرالدوله (از ساری)	۳۰ دلو	۲۲۶
□ تلگراف ظهیرالدوله به اشجع الملک	۳۰ دلو	۲۲۷
۲۱۲. تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله (از بارفروش)	اول حوت	۲۲۷
□ تلگراف ظهیرالدوله به خبیرالملک	اول حوت	۲۲۸
۲۱۳. تلگراف ظهیرالدوله به امیر تومان	۲ حوت	۲۲۸
۲۱۴. تلگراف سپهدار اعظم به ظهیرالدوله	۳ حوت	۲۲۹
□ تلگراف ظهیرالدوله به سپهدار اعظم	۳ حوت	۲۳۰
۲۱۵. تلگراف رمز ظهیرالدوله به وزارت داخله	۳ حوت	۲۳۱
۲۱۶. تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۳ حوت	۲۳۲
۲۱۷. تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله (از بارفروش)	۳ حوت	۲۳۲
۲۱۸. تلگراف اشجع الملک به ظهیرالدوله (از ساری)	۴ حوت	۲۳۳
۲۱۹. تلگراف اسمعیل خان امیر تومان به ظهیرالدوله	۴ حوت	۲۳۴
۲۲۰. نامه سعید حضور به ظهیرالدوله	۵ حوت	۲۳۴
۲۲۱. تلگراف اعیان اشرف به ظهیرالدوله (از اشرف)	۵ حوت	۲۳۵
۲۲۲. تلگراف اشجع الملک به ظهیرالدوله (از ساری)	۵ حوت	۲۳۷
۲۲۳. تلگراف اعیان اشرف به ظهیرالدوله (از اشرف)	۶ حوت	۲۳۸
□ تلگراف ظهیرالدوله	۶ حوت	۲۳۸
۲۲۴. تلگراف ظهیرالدوله به سپهدار اعظم	۹ حوت	۲۳۹
۲۲۵. تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۱۰ حوت	۲۳۹
۲۲۶. تلگراف وزارت داخله به تلگرافخانه ساری (۶ صفر)	۱۰ حوت	۲۴۰

ظهیرالدوله در حکومت مازندران

موضوع	۱۳۲۹	صفحه
۲۲۷. تلگراف وزارت داخله به حکام ایالات	۱۳ حوت	۲۴۱
۲۲۸. تلگراف وزارت داخله به حکام ایالات	۱۳ حوت	۲۴۱
۲۲۹. تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۱۳ حوت	۲۴۲
۲۳۰. تلگراف ظهیرالدوله به سپهبدار اعظم	۱۳ حوت	۲۴۲
۲۳۱. تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله (از بارفروش)	۱۳ حوت	۲۴۳
□ تلگراف ظهیرالدوله به خبیرالملک	۱۳ حوت	۲۴۴
۲۳۲. تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۱۴ حوت	۲۴۴
۲۳۳. تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله (از بارفروش)	۱۴ حوت	۲۴۵
تشکیل دولت سپهبدار اعظم		
۲۳۴. تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۱۴ حوت	۲۴۹
۲۳۵. تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۱۴ حوت	۲۵۰
۲۳۶. تلگراف از تلگرافخانه بارفروش	۱۵ حوت	۲۵۲
۲۳۷. تلگراف حضوری اقتدارالدوله معاون وزارت داخله به ظهیرالدوله	۱۵ حوت	۲۵۲
۲۳۸. تلگراف حضوری ظهیرالدوله به اقتدارالدوله	۱۵ حوت	۲۵۴
۲۳۹. تلگراف حضوری اقتدارالدوله به ظهیرالدوله	۱۵ حوت	۲۵۵
۲۴۰. تلگراف حضوری آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۱۵ حوت	۲۵۶
۲۴۱. تلگراف حضوری اقتدارالدوله و آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۱۵ حوت	۲۵۷
۲۴۲. تلگراف حضوری ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	۱۵ حوت	۲۵۹
۲۴۳. تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله (از بارفروش)	۱۸ حوت	۲۵۹
۲۴۴. تلگراف اشجع الملک به امیر دیوان (از ساری)	۱۹ حوت	۲۶۰
۲۴۵. تلگراف سپهبدار اعظم رئیس الوزراء به علامه	۱۹ حوت	۲۶۱
۲۴۶. تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله (از بارفروش)	۲۲ حوت	۲۶۳

فهرست مطالب

موضوع	۱۳۲۹	صفحه
۲۴۷. تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۲۳ حوت	۲۶۴
۲۴۸. تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله (از بارفروش)	۲۴ حوت	۲۶۵
۲۴۹. تلگراف اشجع الملک به ظهیرالدوله	۲۴ حوت	۲۶۵
۲۵۰. تلگراف ظهیرالدوله به آقا میرزا ابراهیم خان	—	۲۶۶
۲۵۱. تلگراف آقا میرزا ابراهیم خان به ظهیرالدوله	۲۵ حوت	۲۶۷
۲۵۲. تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله (از بارفروش)	۲۶ حوت	۲۶۷
۲۵۳. تلگراف وزارت داخله به ظهیرالدوله	۲۸ حوت	۲۶۸
۲۵۴. تلگراف خبیرالملک به ظهیرالدوله (از بارفروش)	۲۸ حوت	۲۶۹
□ تلگراف ظهیرالدوله به خبیرالملک	۲۸ حوت	۲۶۹
ظهیرالدوله در تهران و مسئله طغیان رشیدالسلطان		
۲۵۵. تلگراف رشیدالسلطان از سبزوار	بی تاریخ	۲۷۳
□ تلگراف حضوری جوابی ظهیرالدوله به رشیدالسلطان	—	۲۷۴
۲۵۶. تلگراف ظهیرالدوله به سردار امین (۲۷ جمادی الاولی)	—	۲۷۵
۲۵۷. تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان	—	۲۷۶
۲۵۸. تلگراف حضوری رشیدالسلطان به ظهیرالدوله	۲ سرطان	۲۷۷
۲۵۹. تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان (سبزوار)	—	۲۷۸
۲۶۰. تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان (سبزوار)	۲ سرطان	۲۷۹
۲۶۱. تلگراف حضوری جوابی ظهیرالدوله به رشیدالسلطان	۲ سرطان	۲۸۰
۲۶۲. تلگراف ظهیرالدوله در جواب رشیدالسلطان	۲ سرطان	۲۸۲
۲۶۳. تلگراف حضوری جوابی رشیدالسلطان به ظهیرالدوله	۲ سرطان	۲۸۳
۲۶۴. تلگراف ظهیرالدوله در جواب رشیدالسلطان	۲ سرطان	۲۸۴
۲۶۵. تلگراف مخاطب السلطان سبزوار به ظهیرالدوله	۲ سرطان	۲۸۴
۲۶۶. تلگراف مخاطب السلطان سبزوار به ظهیرالدوله	۲ سرطان	۲۸۵
۲۶۷. تلگراف ظهیرالدوله به مخاطب السلطان	۲ سرطان	۲۸۶

ظهیرالدوله در حکومت مازندران

صفحه	۱۳۲۹	موضوع
۲۸۶	۲ سرطان	۲۶۸. تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان
۲۸۷	۳ سرطان	۲۶۹. تلگراف حضوری جوابی رشیدالسلطان به ظهیرالدوله
۲۸۸	۳ سرطان	۲۷۰. تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان
۲۸۹	۳ سرطان	۲۷۱. تلگراف حضوری سردار امنع حاکم سبزوار به ظهیرالدوله
۲۹۰	۴ سرطان	۲۷۲. تلگراف حضوری جوابی رشیدالسلطان به ظهیرالدوله
۲۹۰	۴ سرطان	۲۷۳. تلگراف سردار امنع حاکم سبزوار به رشیدالسلطان
۲۹۱	۴ سرطان	۲۷۴. تلگراف ظهیرالدوله به سردار امنع حاکم سبزوار
۲۹۳	۴ سرطان	۲۷۵. تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان
۲۹۳	۴ سرطان	۲۷۶. تلگراف سردار امنع حاکم سبزوار به ظهیرالدوله
۲۹۴	۴ سرطان	۲۷۷. تلگراف رشیدالسلطان به ظهیرالدوله
۲۹۵	۴ سرطان	۲۷۸. تلگراف حضوری ظهیرالدوله به سردار امنع حاکم سبزوار
۲۹۶	۴ سرطان	۲۷۹. تلگراف حضوری ظهیرالدوله به رشیدالسلطان
۲۹۷	۵ سرطان	۲۸۰. تلگراف حضوری رشیدالسلطان به ظهیرالدوله
۲۹۸	۵ سرطان	۲۸۱. تلگراف سردار امنع حاکم سبزوار به ظهیرالدوله
۲۹۹	۵ سرطان	۲۸۲. تلگراف سردار امنع حاکم سبزوار به ظهیرالدوله
۳۰۰	۵ سرطان	۲۸۳. تلگراف ظهیرالدوله به رشیدالسلطان
۳۰۰	۵ سرطان	۲۸۴. تلگراف رشیدالسلطان به ظهیرالدوله
۳۰۱	۳ سنبله ۱۳۲۹	۲۸۵. تلگراف اشجع‌الملک از سمنان به ظهیرالدوله
۳۰۲	—	□ تلگراف جوابی ظهیرالدوله به اشجع‌الملک
۳۰۳	—	□ تلگراف قوام‌السلطنه به سردار محیی حکمران مازندران
در استرآباد		
۳۰۳	—	۲۸۶. تلگراف ظهیرالدوله به وزارت داخله
۳۰۴	—	۲۸۷. تلگراف به خط نیرالسلطان
۳۰۵	—	۲۸۸. تلگراف ظهیرالدوله به —
۳۰۵	—	۲۸۹. فوق‌العاده روزنامه ایران‌نو